

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura NIK w Katowicach

LKA.410.1.2.2024

Pan
Marek Wójcik
Wojewoda Śląski
Śląski Urząd Wojewódzki
ul. Jagiellońska 25
40-032 Katowice

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Zmienione zgodnie z treścią uchwały nr KPK-KPO.441.81.2024
Komisji Rozstrzygającej w Najwyższej Izbie Kontroli z dnia 29 maja 2024 r.

P/24/001 Wykonanie budżetu państwa w 2023 r. w części 85/24 – województwo śląskie

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach ¹ , ul. Jagiellońska 25, 40-032 Katowice
Kierownik jednostki kontrolowanej	Marek Wójcik, Wojewoda Śląski od 20 grudnia 2023 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnili: <ul style="list-style-type: none">– Jarosław Wieczorek, Wojewoda Śląski, od 5 grudnia 2015 r. do 2 listopada 2023 r.– Jan Chrząszcz, I Wicewojewoda Śląski, od 3 listopada do 19 grudnia 2023 r.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontrolerzy	<ol style="list-style-type: none">1. Monika Bukowiec, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/1/2024 z 3 stycznia 2024 r.2. Marta Florczykiewicz-Cymara, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/2/2024 z 3 stycznia 2024 r.3. Katarzyna Miszczak, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/3/2024 z 3 stycznia 2024 r.4. Karolina Cichy, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/38/2024 z 23 stycznia 2024 r.

(akta kontroli tom I str. 1-8)

II. Cel i zakres kontroli

Cel kontroli
Celem kontroli było dokonanie oceny wykonania budżetu państwa w 2023 r. pod względem legalności, celowości, rzetelności i gospodarności działań podejmowanych przez dysponenta części budżetowej 85/24 – województwo śląskie oraz ocena wykonania planów finansowych jednostek finansowanych w ramach tej części budżetu państwa.

Ocenie podlegały w szczególności:

- działania związane z egzekucją dochodów budżetowych;
- realizacja wydatków budżetu państwa i budżetu środków europejskich, w tym rzeczowe efekty uzyskane w wyniku realizacji zadań finansowanych ze środków publicznych;
- sporządzenie rocznych sprawozdań budżetowych oraz wybranych sprawozdań za IV kwartał 2023 r. w zakresie operacji finansowych;
- system kontroli zarządczej w zakresie prawidłowości sporządzania sprawozdań;
- nadzór i kontrola sprawowane przez dysponenta części budżetu państwa w trybie art. 175 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych³, w tym:

¹ Dalej: Urząd.

² Dz.U. z 2022 r. poz. 623. Dalej: ustawa o NIK.

³ Dz.U. z 2023 r. poz. 1270, ze zm. Dalej: ustawa o finansach publicznych.

- a) nadzór nad wykonaniem planów finansowych podległych jednostek,
- b) nadzór nad wykorzystaniem i rozliczeniem dotacji wypłaconych z budżetu państwa w części 85/24 – województwo śląskie

Ponadto przeprowadzono analizę porównawczą danych ujętych w rocznym sprawozdaniu Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych z wynikami roku ubiegłego oraz badanie skuteczności podejmowanych przez dysponenta działań windykacyjnych.

Zakres kontroli

Podstawą sformułowania oceny wymienionych wyżej obszarów były ustalenia dokonane w wyniku następujących działań kontrolnych:

- analizy stanu należności pozostałych do zapłaty;
- szczegółowej kontroli windykacji zaległości;
- analizy realizacji wydatków budżetu państwa i budżetu środków europejskich, w tym efektów uzyskanych w wyniku wydatkowania środków;
- kontroli prawidłowości zmian budżetu dokonywanych w części 85/24 – województwo śląskie w trakcie roku budżetowego;
- kontroli prawidłowości zmian wynikających z podziału rezerw celowych;
- kontroli prawidłowości dokonanych blokad;
- kontroli przestrzegania ustalonych dla części 85/24 – województwo śląskie limitów wydatków, w tym – limitów środków na wynagrodzenia;
- kontroli wykorzystania środków otrzymanych z rezerw budżetowych;
- szczegółowej analizy wybranej próby wydatków dysponenta III stopnia;
- kontroli prawidłowości udzielania i realizacji wybranych zamówień publicznych;
- analizy przyznania, wykorzystania i rozliczenia wybranych dotacji;
- analizy stanu zobowiązań;
- analizy prawidłowości sporządzenia wybranych sprawozdań;
- analizy stosowanych przez dysponenta procedur kontroli zarządczej dotyczących sporządzania sprawozdań;
- analizy stosowanych przez dysponenta instrumentów nadzoru nad wykonaniem budżetu państwa i budżetu środków europejskich przez podległe jednostki finansowane w ramach części 85/24 – województwo śląskie.

Opis ustaleń kontrolnych przedstawiono w części IV. *Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej kontrolowanej działalności.*

W dniu 30 stycznia 2024 r. powołano na podstawie art. 49 ust. 4 ustawy o NIK specjalistę w dziedzinie organizacji i funkcjonowania Urzędu oraz dysponentów budżetu państwa w części 85/24 – województwo śląskie w świetle przepisów o finansach publicznych, w celu uczestniczenia w czynnościach badawczych przedstawionych w obszarze 2. *Wydatki* pkt 2.1. *Wydatki budżetu państwa* ppkt 2.1.2., 2.1.3., 2.1.4., 2.1.6., 2.1.10. oraz pkt 2.2. *Wydatki budżetu środków europejskich.*

(akta kontroli tom V str. 1-2)

Do oceny wykonania budżetu państwa w części 85/24 – województwo śląskie wykorzystano również wyniki kontroli wykonania planu finansowego na 2023 r. Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej w Katowicach⁴ oraz wykorzystania przez Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego⁵ dotacji celowej z budżetu państwa na zadanie z zakresu administracji rządowej dotyczące

⁴ Dalej: KW PSP.

⁵ Dalej: UM WSL.

organizowania, finansowania i zapewnienia warunków do odbywania przez lekarzy stażu podyplomowego.

III. Ocena ogólna⁶ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli zbadane wydatki Wojewody Śląskiego⁷ (dysponenta części 85/24 – województwo śląskie) z tytułu dotacji dla jednostek samorządu terytorialnego⁸ w łącznej kwocie 301 075,7 tys. zł (7,5% wydatków w części 85/24 – województwo śląskie) zostały poniesione z zachowaniem zasad gospodarowania środkami publicznymi określonych w ustawie o finansach publicznych, a wykorzystanie dotacji przez beneficjentów było prawidłowo monitorowane. Odnośnie do pozostałych zbadanych wydatków Wojewody w kwocie 70 712,8 tys. zł (1,8% wydatków w części 85/24 – województwo śląskie) z tytułu dotacji udzielonej Marszałkowi Województwa Śląskiego⁹ na sfinansowanie stażu podyplomowego lekarzy i lekarzy dentyków, ustalono, że nie monitorowano rzetelnie wykorzystania środków i w konsekwencji nie zidentyfikowano potencjalnych nieprawidłowości, które następnie wystąpiły i polegały na: pobraniu przez Marszałka dotacji na pokrycie kosztów obsługi zadania w nadmiernej wysokości (70,6 tys. zł) oraz nieterminowym, z powodu przejściowego braku środków dotacji, regulowaniu przez Marszałka zobowiązań wobec podmiotów prowadzących staż podyplomowy (1 308,4 tys. zł).

Zbadane wydatki Urzędu (dysponenta III stopnia) w łącznej kwocie 10 291,6 tys. zł, z tego 10 120,3 tys. zł (4,5%) wydatków budżetu państwa i 171,3 tys. zł (50,8%) wydatków budżetu środków europejskich¹⁰, zostały poniesione z zachowaniem zasad gospodarowania środkami publicznymi określonych w ustawie o finansach publicznych. Odnośnie do pozostałych zbadanych wydatków Urzędu stwierdzono, że poniesiono niecelowy w 2023 r. wydatek w kwocie 1 463,7 tys. zł na zakup 200 szt. laptopów, które nie zostały przekazane pracownikom Urzędu do użytkowania¹¹, a także cztery wydatki z tytułu refundacji dodatku do wynagrodzenia dla kierowników specjalizacji w zawyżonych kwotach – łącznie o 3,5 tys. zł. Wydatki te wyniosły razem 1 467,2 tys. zł (12,7% zbadanych i 0,6% wydatków ogółem Urzędu¹²).

Środki pochodzące z objętych badaniem rezerw celowych (100 929,6 tys. zł, tj. 11,8% zwiększenia planu z rezerw celowych i 15 150,9 tys. zł, tj. 26,6% zwiększenia planu wydatków BŚE z rezerw celowych) oraz rezerwy ogólnej (16 438,5 tys. zł, tj. 100,0% zwiększenia planu wydatków z rezerwy ogólnej) wykorzystano zgodnie z przeznaczeniem w odpowiednio 91,1% i 21,8% oraz 98,6%. W wyniku badania rezerw celowych ustalono jednak dwa przypadki niewydania stosownych decyzji w sytuacji stwierdzenia przesłanek blokowania planowanych wydatków, tj. nadmiaru środków i/lub opóźnień w realizacji zadań (dotyczy wydatków w kwotach 1,9 tys. zł i 14 361,6 tys. zł). Wystąpił także jeden przypadek zwłoki w wydaniu decyzji o blokowaniu planowanych wydatków (1 409,1 tys. zł), spośród sześciu badanych

⁶ W kontroli wykonania budżetu państwa w 2023 r. Najwyższa Izba Kontroli stosuje następujące oceny: pozytywna i negatywna. W przypadku gdy nie zostały spełnione kryteria ani dla oceny pozytywnej, ani dla negatywnej stosuje się ocenę w formie opisowej.

⁷ Dalej: Wojewoda.

⁸ Dalej: j.s.t.

⁹ Dalej: Marszałek.

¹⁰ Dalej: BŚE.

¹¹ Stan na 1 marca 2024 r. Według stanu na dzień zakończenia czynności kontrolnych (2 kwietnia 2024 r.) wydano do użytkowania pięć szt.

¹² Wartości procentowe obliczono w odniesieniu do wydatków Urzędu, z wyłączeniem wydatków BŚE, których nieprawidłowości nie dotyczyły.

decyzji w tej sprawie. W dwóch z trzech powyższych przypadków nie podjęto także działań w celu skorygowania decyzji Ministra Finansów przyznających środki z rezerwy celowej (1,9 tys. zł i 1 409,1 tys. zł). Ponadto siedem z 11 zadań, na realizację których pozyskano środki z rezerwy ogólnej, nie były związane z sytuacją nagłą (nieprzewidywalną) i wymagającą podjęcia natychmiastowych działań, stanowiącą, zdaniem NIK, przesłankę do skorzystania z tego szczególnego instrumentu finansowego, jakim jest rezerwa ogólna.

W wyniku badania trzech wybranych zamówień publicznych o łącznej wartości 12 822,1 tys. zł brutto, w związku z którymi w 2023 r. Urząd (dysponent III stopnia) poniósł wydatki w łącznej kwocie 3 229,6 tys. zł (1,4% wydatków Urzędu), ustalono, że wykonanie tych zamówień (pod względem przedmiotu zamówienia i terminu realizacji) oraz wysokość wynagrodzenia zapłaconego wykonawcom były zgodne z postanowieniami zawartych umów. Dwóch zamówień udzielono po przeprowadzeniu rozeznania rynku, stosownie do wymogów określonych w wewnętrznych regulacjach Urzędu. W przypadku zamówienia na usługi pocztowe (o wartości 12 538,5 tys. zł brutto, w tym 2 945,9 tys. zł wydatkowane w 2023 r.), w postępowaniu przeprowadzonym w trybie przetargu nieograniczonego wyznaczono zbyt krótki termin składania ofert, uniemożliwiający dotrzymanie terminów, określonych w art. 135 ust. 2 ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych¹³, na złożenie wniosku o wyjaśnienie treści specyfikacji warunków zamówienia¹⁴, czym naruszono art. 131 ust. 1 ustawy Pzp. Postępowanie to unieważniono z powodu niezłożenia żadnej oferty, a następnie przeprowadzono postępowanie w trybie z wolnej ręki, wskazując jako podstawę art. 214 ust. 1 pkt 6 ustawy Pzp. W wyniku tego postępowania zawarto umowę z wykonawcą, w której uległy zmianie w istotny sposób warunki zamówienia określone w uprzednio unieważnionym postępowaniu, co wyłączało, w świetle ww. przepisu, możliwość udzielenia zamówienia z wolnej ręki.

Bez zbędnej zwłoki podejmowano stosowne działania w celu dochodzenia objętych badaniem 1,2% zaległości netto Wojewody i 0,1% zaległości netto Urzędu (dysponenta III stopnia) w łącznej kwocie 416,5 tys. zł. Zasadnie i prawidłowo spisano w księgach rachunkowych zbadane należności przedawnione w łącznej kwocie 1 842,5 tys. zł (93,4% wszystkich należności spisanych w 2023 r. w związku z przedawnieniem). Nie wystąpiły przesłanki do spisania z ksiąg rachunkowych skontrolowanych należności w łącznej kwocie 712,0 tys. zł (0,7% zaległości netto Wojewody i 3,7% zaległości netto Urzędu).

Stosownie do art. 175 ust. 1 i 2 ustawy o finansach publicznych, Wojewoda sprawował nadzór i kontrolę nad wykonaniem dochodów i wydatków w części 85/24 – województwo śląskie. W obszarze wydatków sprawowany nadzór nie zapewnił jednak rzetelnego monitorowania wykorzystania dotacji celowej udzielonej Marszałkowi na sfinansowanie stażu podyplomowego lekarzy i lekarzy dentyistów oraz rzetelnej weryfikacji wydatków Urzędu z tytułu refundacji dodatku do wynagrodzenia dla kierowników specjalizacji.

Najwyższa Izba Kontroli opiniuje pozytywnie sporządzone przez kontrolowaną jednostkę łączne i jednostkowe (dysponenta III stopnia) roczne sprawozdania budżetowe za 2023 r.¹⁵ oraz sprawozdania w zakresie operacji finansowych

¹³ Dz.U. z 2023 r. poz. 1605, ze zm. Dalej: ustawa Pzp.

¹⁴ Dalej: SWZ.

¹⁵ Rb-23, Rb-27, Rb-28, Rb-28 Programy, Rb-28 Programy WPR (nie dotyczy dysponenta III stopnia), Rb-28 UE, Rb-BZ1.

za IV kwartał 2023 r.¹⁶ Zostały one sporządzone prawidłowo pod względem formalno-rachunkowym oraz terminowo przekazane do odbiorców. Sprawozdania łączne zostały sporządzone przez dysponenta części na podstawie sprawozdań jednostkowych. Sprawozdania jednostkowe dysponenta III stopnia sporządzono prawidłowo pod względem merytorycznym. Wykazane w nich kwoty były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej. Stosowany system kontroli zarządczej zapewniał w sposób racjonalny prawidłowość i rzetelność sporządzania objętych badaniem sprawozdań.

IV. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe¹⁷ kontrolowanej działalności

OBSZAR

Opis stanu faktycznego

1. Dochody budżetowe – windykacja należności

1.1. W ustawie budżetowej z dnia 15 grudnia 2022 r. na rok 2023¹⁸ dochody budżetu państwa w części 85/24 – województwo śląskie zostały zaplanowane w wysokości 333 396,0 tys. zł. Zrealizowane i przekazane na rachunek budżetu państwa dochody wyniosły 394 401,7 tys. zł, stanowiąc 118,3% planu oraz 106,3% dochodów wykonanych w 2022 r. (371 175,8 tys. zł).

Największy udział w zrealizowanych dochodach (łącznie 97,5%) miały wpływy uzyskane w działach:

- 700 *Gospodarka mieszkaniowa* – 256 587,6 tys. zł, tj. 65,1% dochodów ogółem (w głównej mierze wpływy związane z realizacją zadań zleconych j.s.t. dotyczące gospodarowania nieruchomościami Skarbu Państwa);
- 855 *Rodzina* – 70 767,8 tys. zł, tj. 17,9% dochodów ogółem (przede wszystkim wpływy związane z realizacją zadań zleconych j.s.t. dotyczące świadczeń rodzinnych i z funduszu alimentacyjnego), w tym wpływy z tytułu zwrotów wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego stanowiły 26,7% – wyniosły (bez odsetek) 18 876,3 tys. zł, tj. 99,6% wpływów uzyskanych z tego tytułu w 2022 r. (18 960,1 tys. zł);
- 750 *Administracja publiczna* – 32 172,5 tys. zł, tj. 8,2% dochodów ogółem (głównie wpływy Urzędu z tytułu opłat paszportowych i opłat za zezwolenia na pracę dla cudzoziemców);
- 851 *Ochrona zdrowia* – 14 698,6 tys. zł, tj. 3,7% dochodów ogółem (głównie wpływy z opłat i usług jednostek Państwowej Inspekcji Sanitarnej¹⁹, w tym za przeprowadzanie badań laboratoryjnych);
- 010 *Rolnictwo i łowiectwo* – 10 191,0 tys. zł, tj. 2,6% dochodów ogółem (przede wszystkim wpływy z opłat za badania laboratoryjne i inne czynności wykonywane przez powiatowe inspektoraty weterynarii, w celu zapobiegania i zwalczania chorób zakaźnych).

(akta kontroli tom I str. 108-125, 150-171, tom II str. 199-203, 218-222)

¹⁶ Rb-Z.

¹⁷ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹⁸ Dz.U. z 2023 r. poz. 256, ze zm. Dalej: ustawa budżetowa.

¹⁹ Dalej: PIS.

Do uzyskania w 2023 r. dochodów wyższych w stosunku do dochodów zaplanowanych oraz dochodów zrealizowanych w roku poprzednim w największym stopniu przyczyniły się wpływy z tytułu: zwrotów składek na ubezpieczenie zdrowotne z lat ubiegłych osób niepodlegających obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego; zwrotów zasiłków stałych i świadczeń wychowawczych; zwrotów dotacji niewykorzystanych albo pobranych w nadmiernej wysokości, dokonanych w związku z zadaniami realizowanymi przez jednostki niezaliczane do sektora finansów publicznych w ramach Programu Współpracy Wojewody Śląskiego z Podmiotami Niepublicznymi w Zakresie Pomocy Społecznej na lata 2021-2025 oraz programu „Senior+”; zwrotów dotacji udzielonych w ramach programu „Maluch+”; sprzedaży składników mienia Skarbu Państwa, którymi gospodarował Wojewoda²⁰; kar umownych za opóźnienia w dostawie umundurowań strażackich według nowych wzorów, naliczonych przez KW PSP.

(akta kontroli tom I str. 169-171, tom II str. 199-206)

Dochody Urzędu (dysponenta III stopnia) zostały zaplanowane na 2023 r. w wysokości 29 282,0 tys. zł. Zrealizowane i przekazane na rachunek budżetu państwa dochody wyniosły 32 911,8 tys. zł, tj. 112,4% kwoty planowanej oraz 98,1% dochodów wykonanych w 2022 r. (33 539,0 tys. zł). Na kwotę zrealizowanych w Urzędzie dochodów składały się przede wszystkim wpływy z tytułu opłat paszportowych, opłat za zezwolenia na pracę dla cudzoziemców i wydania im kart pobytu, najmu / dzierżawy składników majątkowych oraz opłat legalizacyjnych nałożonych przez organy nadzoru budowlanego.

(akta kontroli tom I str. 296, tom II str. 102-104)

Do uzyskania w 2023 r. dochodów wyższych w stosunku do dochodów zaplanowanych²¹ przyczyniła się skuteczna egzekucja należności z tytułu nałożonych grzywien w celu przymuszenia poddania dzieci obowiązkowym szczepieniom. Przyczyną mniejszego wykonania dochodów budżetowych w porównaniu do wykonania roku ubiegłego²² była niska ściągalność należności przez organy egzekucyjne oraz brak spłaty przez zobowiązanych należności w ramach ustalonego układu ratalnego.

(akta kontroli tom II str. 102-104)

1.2. Na koniec 2023 r. należności pozostałe do zapłaty w części 85/24 – województwo śląskie wyniosły 2 176 550,3 tys. zł, w tym 2 088 014,9 tys. zł stanowiły zaległości netto²³. Największe kwoty zaległości netto wystąpiły w działach: 855 *Rodzina* (1 846 586,4 tys. zł, tj. 88,4% zaległości netto) oraz 700 *Gospodarka mieszkaniowa* (195 048,7 tys. zł, tj. 9,3% zaległości netto).

W porównaniu do 2022 r. należności pozostałe do zapłaty wzrosły o 160 547,0 tys. zł (8,0%), a zaległości netto – o 154 398,6 tys. zł (8,0%). Wzrost zaległości netto dotyczył głównie należności od dłużników alimentacyjnych z tytułu wypłaconych

²⁰ M.in. sprzedaż ½ udziału w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu mieszkalnego, położonego w Częstochowie.

²¹ W rozdziale 85195 *Pozostała działalność* (o 50,8%).

²² W rozdziale 71015 *Nadzór budowlany* (o 25%).

²³ Należności pozostałe do zapłaty, których termin zapłaty minął i mogą być egzekwowane. Dane według łącznego sprawozdania Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych za 2023 r. z dnia 28 lutego 2024 r.

zaliczek alimentacyjnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz odsetek i był spowodowany niską skutecznością prowadzonych przez komorników egzekucji.

(akta kontroli tom I str. 17, 108-125, 150-168, 172)

Biorąc pod uwagę pięć wybranych rozdziałów: 70005 *Gospodarka gruntami i nieruchomościami*, 71015 *Nadzór budowlany*, 75011 *Urzędy Wojewódzkie*, 85132 *Inspekcja Sanitarna* i 85502 *Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego*, zaległości netto na koniec 2023 r., w porównaniu do końca 2022 r., zmniejszyły się w dwóch rozdziałach (85132 o 3 283,7 tys. zł, tj. 25,5% i 75011 o 4 521,1 tys. zł, tj. 20,0%), a w trzech wzrosły (70005 o 2 988,2 tys. zł, tj. 1,6%, 71015 o 420,5 tys. zł, tj. o 5,1% i 85502 o 157 587,1 tys. zł, tj. 9,3%). Wojewoda występował do j.s.t. oraz jednostek administracji zespolonej o udzielenie informacji (półrocznych i rocznych) o działaniach podjętych w celu usprawnienia dochodzenia zaległości, a w przypadku wzrostu zaległości w porównaniu do roku ubiegłego – o podanie przyczyn ich wzrostów²⁴. Dyrektor Wydziału Nadzoru Właścicielskiego, w wyniku przeprowadzonej analizy otrzymanych od starostów / prezydentów miast na prawach powiatu półrocznych informacji o wykonaniu dochodów budżetowych w rozdziale 70005, zwracała się do odpowiednich j.s.t. o złożenie dodatkowych informacji w zakresie prowadzonych egzekucji zaległości.

Jak wskazał Dyrektor Wydziału Rodziny i Polityki Społecznej, mając na uwadze konieczność prawidłowej i skutecznej realizacji zadań zleconych z zakresu administracji rządowej, wynikającej z ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów²⁵, przypomniał podległym wójtom / burmistrzom / prezydentom²⁶ o konieczności niezwłocznego podejmowania działań wobec dłużników alimentacyjnych, które mają na celu podniesienie skuteczności egzekwowania należności z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego. Ponadto Zespół ds. Kontroli Świadczeń Kierowanych do Rodziny w Oddziale ds. Środowiskowej Pomocy Społecznej ww. wydziału w 2023 r. przeprowadził sześć kontroli, których przedmiotem była m.in. terminowość i prawidłowość windykacji należności, co przedstawiono w pkt. 1.3. niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli tom I str. 172, 430-435, 463-492, 626-627)

Na koniec 2023 r. należności Urzędu (dysponenta III stopnia) pozostałe do zapłaty wyniosły 16 667,2 tys. zł, w tym 15 891,7 tys. zł stanowiły zaległości netto²⁷. W porównaniu do 2022 r. należności te wzrosły o 462,4 tys. zł (2,9%), a zaległości netto – o 873,4 tys. zł (5,8%). Wzrost zaległości netto dotyczył głównie odsetek naliczonych od zaległości cywilnoprawnej, której egzekucja była bezskuteczna²⁸, nieskutecznej egzekucji należności z tytułu grzywien w celu przymuszenia do obowiązków o charakterze niepieniężnym oraz braku spłaty przez zobowiązanych należności z tytułu kar za naruszenie przepisów o pomocy społecznej w ramach ustalonego układu ratalnego.

(akta kontroli tom I str. 186-189, tom II str. 102-104, 106, tom IV str. 593-595)

²⁴ Pismo nr FBII.3125.7.1-25.2023 z dnia 21 kwietnia 2023 r.

²⁵ Dz.U. z 2023 r. poz. 1993.

²⁶ Pismo nr PSIA.9472.3.2023 z dnia 29 marca 2023 r.

²⁷ Dane według jednostkowego sprawozdania Urzędu Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych za 2023 r. z dnia 21 marca 2024 r. (korekta).

²⁸ Należność główna wyniosła 8 281,9 tys. zł.

Wśród dysponentów działających w ramach części 85/24 – województwo śląskie istotny wzrost zaległości netto w 2023 r. w porównaniu do roku poprzedniego wystąpił w Wojewódzkim Inspektoracie Farmaceutycznym w Katowicach²⁹ (o 83,2% do 100,9 tys. zł³⁰), Wojewódzkim Inspektoracie Nadzoru Budowlanego w Katowicach³¹ (o 82,0% do 148,9 tys. zł³²), KW PSP (o 44,2% do kwoty 567,3 tys. zł³³), Wojewódzkim Inspektoracie Inspekcji Handlowej w Katowicach³⁴ (o 39,9% do kwoty 129,0 tys. zł³⁵) i Wojewódzkim Inspektoracie Ochrony Środowiska w Katowicach³⁶ (o 29,2%, do kwoty 1 187,0 tys. zł³⁷). Był on spowodowany głównie: niską skutecznością egzekucji należności z tytułu zasądzonej kary umownej w związku z odstąpieniem od umowy, naliczeniem odsetek od zaległości cywilnoprawnych, nałożeniem grzywien w celu przymuszenia do wykonania obowiązków o charakterze niepieniężnym oraz nałożeniem kar pieniężnych na podmioty naruszające zakaz reklamowania aptek albo nieprzestrzegające przepisów ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zużytych sprzęcie elektrycznym i elektronicznym³⁸, ustawy z dnia 9 maja 2014 r. o informowaniu o cenach towarów i usług³⁹, wymagań ochrony środowiska, a także wymagań ochrony roślin poprzez wprowadzanie organicznego środka poprawiającego właściwości gleby.

(akta kontroli tom I str. 173-176, 310-346)

W wyniku badania próby pięciu zaległości w łącznej kwocie 416,5 tys. zł⁴⁰ (1,2% zaległości netto Wojewody i 0,1% zaległości netto Urzędu) ustalono, że bez zbędnej zwłoki podejmowano stosowne działania w celu ich odzyskania.

(akta kontroli tom I str. 21-68, 230-254, 347-361, tom II str. 190-191, 194-195)

W 2023 r. spisano z powodu przedawnienia należności w łącznej kwocie 1 972,9 tys. zł, z tego:

- 1 616,4 tys. zł w księgach rachunkowych Wojewody, głównie z tytułu odsetek od należności cywilnoprawnych oraz należności przejętych po zlikwidowanej Delegaturze Ministerstwa Skarbu Państwa w Katowicach;

²⁹ Dalej: WIF.

³⁰ Dane według jednostkowego sprawozdania WIF Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych za 2023 r. z dnia 6 lutego 2024 r.

³¹ Dalej: WINB.

³² Dane według jednostkowego sprawozdania WINB Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych za 2023 r. z dnia 6 lutego 2024 r.

³³ Dane według jednostkowego sprawozdania KW PSP Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych za 2023 r. z dnia 8 lutego 2023 r.

³⁴ Dalej: WIH.

³⁵ Dane według jednostkowego sprawozdania WIH Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych za 2023 r. z dnia 5 lutego 2024 r.

³⁶ Dalej: WIOŚ.

³⁷ Dane według jednostkowego sprawozdania WIOŚ Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych za 2023 r. z dnia 2 lutego 2023 r.

³⁸ Dz.U. z 2022 r. poz. 1622, ze zm.

³⁹ Dz.U. z 2023 r., poz. 168.

⁴⁰ Przy doborze próby uwzględniono: wartość, okres powstania i okres przeterminowania należności, działania podjęte w celu ich wyegzekwowania oraz zagrożenie przedawnieniem, a także to, czy były objęte kontrolą NIK w zakresie wykonania budżetu państwa w 2022 r. Trzy należności w łącznej kwocie 231,4 tys. zł miało charakter publicznoprawny (z tytułu: niewykorzystanej dotacji, dotacji pobranej nienależnie, kary pieniężnej w związku z niezaprzestaniem prowadzenia bez wymaganego zezwolenia placówki zapewniającej całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym), a dwie w kwocie 185,1 tys. zł – cywilnoprawny (z tytułu: bezumownego najmu lokalu będącego w zarządzie Skarbu Państwa, kary umownej za odstąpienie od umowy). Dwie należności w łącznej kwocie 183,8 tys. zł stanowiły należności Urzędu, a trzy w łącznej kwocie 232,7 tys. zł – należności Wojewody.

- 356,5 tys. zł w księgach rachunkowych Urzędu (dysponenta III stopnia), przede wszystkim z tytułu kary nałożonej przez organ nadzoru budowlanego oraz grzywien nałożonych w celu przymuszenia do wykonania obowiązków o charakterze niepieniężnym.

(akta kontroli tom I str. 19-20, 190)

Terminy przedawnienia należności widniejących w księgach rachunkowych Wojewody były monitorowane przez pracowników Zespołu Dochodów Budżetowych Oddziału Księgowości i Sprawozdawczości Budżetu Wojewody, m.in. na podstawie otrzymanych od naczelników urzędów skarbowych informacji w zakresie prowadzonych postępowań egzekucyjnych. Natomiast monitoring terminów przedawnienia należności przejętych po zlikwidowanym Funduszu Skarbu Państwa był realizowany przez pracowników Wydziału Nadzoru Prawnego poprzez:

- zinwentaryzowanie wszystkich spraw windykacyjnych z uwzględnieniem wszelkich informacji odgrywających istotną rolę w kontekście przerwania biegu terminu przedawnienia;
- nadanie prowadzonym sprawom windykacyjnym określonych statusów odzwierciedlających aktualny etap postępowania windykacyjnego;
- nadanie prowadzonym sprawom ostatecznego terminu, w którym podjąć należy kolejną czynność przerywającą bieg terminu przedawnienia, jeśli takie czynności nie były aktualnie prowadzone w sprawie;
- przeprowadzanie cyklicznych przeglądów spraw.

(akta kontroli tom I str. 438-439)

W wyniku badania próby pięciu należności spisanych w 2023 r. z powodu przedawnienia, w łącznej kwocie 1 842,5 tys. zł⁴¹ (93,4% wszystkich należności spisanych w powyższym okresie z tego powodu), ustalono, że:

- monitorowano terminy przedawnienia należności i wyjaśniano okoliczności spraw (dłużnicy nie posiadali składników majątkowych podlegających egzekucji i wszczęte postępowania zostały umorzone);
- spisanie było uzasadnione, gdyż upłynął termin przedawnienia należności;
- spisania dokonano zgodnie z art. 35b ust. 3 i 4 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości⁴².

(akta kontroli tom I str. 370-424, tom II str. 127-187)

Na podstawie zbadanej próby pięciu należności, które pozostawały nierozliczone na koniec 2023 r., w łącznej kwocie 712,0 tys. zł⁴³ (0,7% zaległości netto Wojewody i 3,7% zaległości netto Urzędu) stwierdzono, że nie wystąpiły przesłanki do ich spisania w księgach rachunkowych. Zaległości te nie przedawniły się, z uwagi na prowadzenie wobec dłużników postępowań egzekucyjnych i skuteczne zastosowanie środków egzekucyjnych.

(akta kontroli tom II str. 262-269)

⁴¹ Do próby wybrano należności o najwyższych kwotach.

⁴² Dz.U. z 2023 r. poz. 120, ze zm.

⁴³ Spośród najstarszych zaległości, biorąc pod uwagę kwoty należności wyższe niż 10,0 tys. zł, do badania wybrano jedną należność Wojewody w kwocie 131,4 tys. zł i cztery należności Urzędu w łącznej kwocie 580,6 tys. zł.

W związku z wynikami powyższych badań NIK uznała, że w Urzędzie prawidłowo wykorzystano uwagi NIK, sformułowane w wystąpieniu pokontrolnym LKA.410.001.01.2023 z dnia 17 kwietnia 2023 r., skierowanym do Wojewody w wyniku kontroli P/23/001 *Wykonanie budżetu państwa w 2022 r. w części 85/24 – województwo śląskie*, dotyczące podjęcia działań zapewniających: spisywanie należności nieściągalnych z ksiąg rachunkowych Wojewody, monitorowanie bez zbędnej zwłoki efektów czynności organu egzekucyjnego, któremu przekazano tytuł wykonawczy oraz niezwłoczne wszczynanie (w razie wystąpienia stosownych przesłanek) postępowań w sprawie wydania decyzji określającej kwotę dotacji przypadającą do zwrotu.

1.3. W ramach sprawowanego przez Wojewodę nadzoru, o którym mowa w art. 175 ust. 1 i 2 ustawy o finansach publicznych, pracownicy Wydziału Rodziny i Polityki Społecznej przeprowadzili w 2023 r. sześć kontroli w gminach, z tego trzy (w gminach Radzionków, Wiry i Lędziny) dotyczyły działań podejmowanych wobec dłużników alimentacyjnych, a trzy (w gminach Miedźno, Chełm Śląski i Wielowieś) dotyczyły ustalania uprawnień i wypłacania świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

W kontrolach ustalania uprawnień i wypłacania świadczeń z funduszu alimentacyjnego jednym z obszarów kontrolnych była terminowość składania wniosków o wszczęcie lub przyłączenie się do postępowania egzekucyjnego. Ustalono, że w kontrolowanych gminach wnioski składano niezwłocznie po wydaniu decyzji przyznającej prawo do świadczenia z funduszu alimentacyjnego.

Z kolei w kontrolach działań podejmowanych wobec dłużników alimentacyjnych sformułowano zalecenia pokontrolne, dotyczące m.in.: przestrzegania ustawowych terminów w prowadzonych postępowaniach wobec dłużników alimentacyjnych; kierowania wobec dłużników alimentacyjnych zawiadomienia do prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstwa w sytuacji określonej w art. 209 § 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny⁴⁴, zwiększenia nadzoru nad częstotliwością uzyskiwania informacji z centralnej ewidencji kierowców o posiadanych przez dłużników alimentacyjnych uprawnieniach do kierowania pojazdami; wnikliwego ustalania stanu faktycznego i prawnego prowadzonych spraw, w tym podejmowania działań zmierzających do ustalania adresu zamieszkania dłużników alimentacyjnych; informowania biur informacji gospodarczych o aktualnym stanie zadłużenia dłużnika alimentacyjnego (w terminie nie dłuższym niż 14 dni) oraz o zobowiązaniach dłużników w przypadku powstania zaległości alimentacyjnych za okres dłuższy niż 6 miesięcy. Burmistrzowie / wójtowie skontrolowanych gmin poinformowali Wojewodę o wykonaniu zaleceń pokontrolnych.

(akta kontroli str. tom I str. 578-627)

Ponadto pracownicy Wydziału Kontroli przeprowadzili trzy kontrole (w miastach Katowice i Żory oraz Gminie Wielowieś), których przedmiotem była realizacja dochodów budżetowych, w tym terminowość i prawidłowość ich pobierania. Działania podjęte przez prezydentów miast oceniono pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości polegających na nieterminowym odprowadzeniu dochodów, natomiast działania podejmowane przez Wójta Gminy Wielowieś w kontrolowanym zakresie oceniono negatywnie z uwagi na stwierdzone nieprawidłowości, polegające m.in. na nieterminowym odprowadzeniu dochodów wykonanych, nieodprowadzaniu należnych odsetek z tytułu nieterminowego przekazania dochodów na rachunek budżetu państwa, nieprawidłowym sporządzeniu sprawozdań jednostkowych

⁴⁴ Dz.U. z 2024 r. poz. 17.

Rb-27ZZ Ośrodka Pomocy Społecznej w Wielowsi i Gminy Wielowieś. Na dzień zakończenia czynności kontrolnych NIK (2 kwietnia 2024 r.) o wykonaniu zaleceń pokontrolnych poinformowały Wojewodę dwie z trzech kontrolowanych j.s.t. (Miasto Katowice i Gmina Wielowieś).

(akta kontroli tom I str. 493-577)

Działania nadzorcze dysponenta części 85/24 polegały również na przeprowadzaniu, przez wydziały merytoryczne Urzędu, okresowych analiz wykonania dochodów (z różną częstotliwością: miesięczną, półroczną). Ponadto Wydział Finansów i Budżetu sporządził zbiorczą informację o wykonaniu dochodów według stanu na 30 czerwca 2023 r.⁴⁵ na podstawie informacji przekazanych przez kierowników jednostek administracji zespolonej oraz dyrektorów wydziałów merytorycznych Urzędu, zawierającą m.in. szczegółowy opis źródeł uzyskanych dochodów budżetowych oraz dane o występujących zaległościach, w tym o przyczynach powstania i działaniach podjętych w celu ich wyegzekwowania.

(akta kontroli tom I str. 427-430, 628-756)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonanie budżetu państwa w 2023 r. przez kontrolowaną jednostkę w zakresie dochodzenia należności. Zasadnie i prawidłowo spisano w księgach rachunkowych objęte badaniem należności przedawnione. Nie wystąpiły przesłanki do spisania innych skontrolowanych należności ujętych w księgach rachunkowych. Bez zbędnej zwłoki podejmowano stosowne działania w celu dochodzenia zbadanych zaległości. Wojewoda sprawował prawidłowy nadzór nad realizacją dochodów budżetowych w części 85/24 – województwo śląskie.

OBSZAR

2. Wydatki

2.1. Wydatki budżetu państwa

Opis stanu
faktycznego

2.1.1. W ustawie budżetowej wydatki budżetu państwa w części 85/24 – województwo śląskie zostały zaplanowane w wysokości 3 249 236,0 tys. zł. Ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy budżetowej na rok 2023⁴⁶ zwiększyła planowane wydatki o kwotę 10 475,0 tys. zł do kwoty 3 259 711,0 tys. zł. W trakcie 2023 r. wydano 267 decyzji zmieniających zaplanowaną kwotę, które *per saldo* zwiększyły plan wydatków o 870 969,0 tys. zł (26,7%) do kwoty 4 130 680,0 tys. zł. Na kwotę 870 969,0 tys. zł składały się zwiększenia *per saldo* wynikające z decyzji Ministra Finansów w sprawie zmian w budżecie państwa na 2023 r. na łączną kwotę 871 037,0 tys. zł (z tego: z rezerw celowych 854 483,8 tys. zł⁴⁷, z rezerwy ogólnej

⁴⁵ Opracowanie informacji o wykonaniu dochodów według stanu na 31 grudnia 2023 r. było w toku.

⁴⁶ Dz.U. poz. 1574. Dalej: nowelizacja ustawy budżetowej.

⁴⁷ Na podstawie art. 154 ustawy o finansach publicznych. Największe zmiany dotyczyły: środków na udzielenie j.s.t. dotacji na zakup na rzecz Skarbu Państwa zabudowanej budynkiem szpitala nieruchomości wraz z wyposażeniem medycznym (zwiększenie o 205 021,5 tys. zł z rezerwy celowej poz. 49 *Utrzymanie rezultatów niektórych projektów zrealizowanych przy udziale środków z UE, w tym systemy informatyczne, a także środki na wsparcie potencjału realizacji zadań publicznych*) oraz środków na udzielenie j.s.t. dotacji celowej z budżetu państwa na realizację zadań w zakresie wychowania przedszkolnego (zwiększenie o 193 449,4 tys. zł z rezerwy celowej poz. 52 *Zwiększenie dostępności wychowania przedszkolnego*).

16 438,5 tys. zł⁴⁸ i z części 42 – Sprawy wewnętrzne 114,7 tys. zł⁴⁹) oraz zmniejszenia na kwotę 68,0 tys. zł⁵⁰.

Wydatki Urzędu na 2023 r. zostały zaplanowane w wysokości 215 261,0 tys. zł. Nowelizacja ustawy budżetowej zwiększyła planowane wydatki Urzędu o 1 867,0 tys. zł do kwoty 217 128,0 tys. zł. Wydawane w trakcie roku decyzje zwiększyły *per saldo* zaplanowaną kwotę wydatków o 22 626,6 tys. zł (10,4%) do kwoty 239 754,6 tys. zł. Na kwotę 22 626,6 tys. zł składały się zwiększenia na łączną kwotę 23 374,1 tys. zł (z tego z rezerw celowych 19 118,0 tys. zł, z rezerwy Wojewody 4 255,1 tys. zł⁵¹ oraz z przeniesień wydatków na kwotę 1,0 tys. zł⁵²) oraz zmniejszenia na łączną kwotę 747,5 tys. zł⁵³.

W 2023 r. wydatki budżetu państwa w części 85/24 – województwo śląskie wyniosły 4 024 465,8 tys. zł, tj. 97,4% planu po zmianach i 70,0% wydatków roku poprzedniego (5 752 018,8 tys. zł), w tym 826 192,1 tys. zł (20,5%) sfinansowano z rezerw (809 990,3 tys. zł z rezerw celowych i 16 201,8 tys. zł z rezerwy ogólnej). Spadek wydatków w porównaniu do roku poprzedniego był spowodowany w głównej mierze przejściem z dnia 1 czerwca 2022 r. zadania wypłaty świadczenia wychowawczego przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

W strukturze zrealizowanych wydatków w układzie przedmiotowym największy udział (95,5%) miały wydatki poniesione na: wsparcie rodziny – 1 506 618,1 tys. zł (37,4%), bezpieczeństwo publiczne i ochronę przeciwpożarową – 509 035,5 tys. zł (12,6%), pomoc społeczną – 433 839,9 tys. zł (10,8%), ochronę zdrowia – 376 432,8 tys. zł (9,4%), oświatę i wychowanie – 285 758,0 tys. zł (7,1%), administrację publiczną – 239 599,0 tys. zł (6,0%), gospodarkę mieszkaniową – 232 188,0 tys. zł (5,8%), rolnictwo i łowiectwo – 182 626,1 tys. zł (4,5%), transport i łączność – 77 034,5 tys. zł (1,9%).

W strukturze zrealizowanych wydatków w układzie podmiotowym największy udział miały dotacje dla j.s.t. i innych jednostek sektora finansów publicznych oraz jednostek spoza tego sektora (m.in. fundacji, stowarzyszeń), które wyniosły 3 280 156,8 tys. zł⁵⁴ (81,5%). Wydatki jednostek administracji zespolonej i Urzędu (dysponenta III stopnia) wyniosły 743 910,0 tys. zł (18,5%)⁵⁵.

Wydatki Urzędu (dysponenta III stopnia) wyniosły 226 741,4 tys. zł, tj. 5,6% wydatków w części 85/24 – województwo śląskie, 94,6% planu po zmianach i 116,7% wydatków tej jednostki poniesionych w roku poprzednim (194 236,5 tys. zł). Na wzrost wydatków w porównaniu do roku poprzedniego w kwocie 32 504,9 tys. zł wpłynęło przede wszystkim zwiększenie wynagrodzeń pracowników Urzędu

⁴⁸ Na podstawie art. 155 ustawy o finansach publicznych. Największa zmiana dotyczyła środków na udzielenie j.s.t. dotacji na budowę strażnicy Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Rudzie Śląskiej (zwiększenie o 8 444,8 tys. zł z rezerwy ogólnej).

⁴⁹ Na podstawie art. 10a ustawy z dnia 23 grudnia 1999 r. o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. z 2022 r. poz. 1533, ze zm.). Środki przeznaczone dla KW PSP na dostosowanie planu wydatków do aktualnych potrzeb.

⁵⁰ Na podstawie § 2 pkt 13 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 8 marca 2023 r. w sprawie przeniesienia planowanych wydatków budżetowych, w tym wynagrodzeń, określonych w ustawie budżetowej na rok 2023 (Dz.U. poz. 494).

⁵¹ Cztery decyzje Wojewody podjęte na podstawie art. 140 ust. 4.

⁵² Decyzja Ministra Finansów podjęta na podstawie art. 194 ust. 1 i 2 ustawy o finansach publicznych.

⁵³ Dwanaście decyzji Wojewody podjętych na podstawie art. 170 ust. 1 i art. 171 ust. 1 ustawy o finansach publicznych.

⁵⁴ W tym dotacje na inwestycje i zakupy inwestycyjne.

⁵⁵ Przedstawione wyżej dane dotyczące wykonanych w 2023 r. wydatków w części 85/24 – województwo śląskie podano według łącznego sprawozdania Rb-28 z wykonania planu wydatków budżetu państwa za 2023 r. z dnia 27 lutego 2024 r.

wraz z pochodnymi oraz zwiększenie zatrudnienia w grupie pracowników realizujących zadania w ramach Programu Fundusz Azylu, Migracji i Integracji 2021-2027⁵⁶.

(akta kontroli tom IV str. 63-93, 298-347, tom VI str. 1-29)

2.1.2. W wyniku badania 31 decyzji zwiększających *per saldo* plan wydatków środkami z rezerw celowych na łączną kwotę 100 929,6 tys. zł (11,8% zwiększenia planu z rezerw celowych), z tego:

- 21 366,4 tys. zł z rezerwy celowej poz. 7 *Dopłaty do paliwa rolniczego*;
- 18 214,1 tys. zł z rezerwy celowej poz. 16 *Zobowiązanie wymagalne Skarbu Państwa*;
- 31 606,0 tys. zł z rezerwy celowej poz. 68 *Środki na zadania w obszarze zdrowia*;
- 29 743,1 tys. zł z rezerwy celowej poz. 72 *Wydatki związane ze zwalczaniem skutków, w tym społeczno-gospodarczych, kryzysu wywołanego konfliktem zbrojnym na Ukrainie*;

ustalono, że wnioski o środki wynikały z faktycznych potrzeb i były celowe. Po otrzymaniu decyzji wprowadzono zmiany w planie, a przyznane środki wykorzystano w kwocie 91 936,1 tys. zł, tj. 91,1%, zgodnie z przeznaczeniem wskazanym w tych decyzjach. Wykorzystanie środków w niepełnej wysokości nastąpiło w przypadku rezerw celowych poz. 7, 68 i 72.

Niepełne wykorzystanie środków z rezerwy celowej poz. 68 dotyczyło środków przeznaczonych na dotację dla Marszałka na sfinansowanie stażu podyplomowego lekarzy i lekarzy dentyków oraz na zwiększenie wynagrodzeń pracowników jednostek PIS oraz WIF. Do niepełnego wykorzystania środków przyczyniły się: absencje lekarzy stażystów oraz pracowników PIS i WIF (długotrwałe zwolnienia lekarskie, urlopy macierzyńskie, urlopy bezpłatne); konieczność zabezpieczenia przez UMWSL środków dla lekarzy stażystów z indywidualnymi terminami rozpoczęcia stażu, skierowanych w ciągu roku przez Ministerstwo Zdrowia, stażystów powracających po przerwie w celu kontynuacji stażu oraz wypłaty średniej urlopowej i ekwiwalentów za niewykorzystany urlop; częściowa realizacja przetargu publicznego na przeprowadzenie obowiązkowych szkoleń dla lekarzy i lekarzy dentyków.

Wykorzystanie w niepełnej wysokości środków z rezerwy celowej poz. 72 było związane z niepobraniem przez wszystkie gminy 2% kwoty należnej na pokrycie kosztów postępowania w sprawie zwrotu podatku akcyzowego producentom rolnym oraz zwrotem części dotacji, ze względu na błędnie wyliczoną kwotę należną, a także niższymi niż pierwotnie oszacowały j.s.t. kosztami przewozu do i z lokali wyborczych oraz kosztami wynagrodzeń pracowników domów pomocy społecznej (co wynikało z absencji chorobowej oraz fluktuacji pracowników).

Niepełne wykorzystanie środków z rezerwy celowej poz. 7 było związane z toczącym się postępowaniem przed samorządowym kolegium odwoławczym w zakresie kwoty zwrotu podatku akcyzowego.

W przypadku jednej decyzji przyznającej środki z rezerwy celowej poz. 68, których nie wykorzystano w całości, nie podjęto działań w celu jej skorygowania, jak również

⁵⁶ Dalej: FAMI.

nie wydano decyzji o blokowaniu planowanych wydatków, co opisano w dalszej części wystąpienia pokontrolnego w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości* (pkt 1).

(akta kontroli tom V str. 3-638)

Badaniem objęto również decyzje zwiększające *per saldo* plan wydatków środkami z rezerwy ogólnej w okresie od maja do listopada 2023 r. na łączną kwotę 16 438,5 tys. zł⁵⁷ (100,0% zwiększenia planu z rezerwy ogólnej), przeznaczonymi na sfinansowanie / dofinansowanie realizacji zadań pn.:

- a) *Doposażenie jednostek ochrony przeciwpożarowej włączonych do krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego w sprzęt pływający wraz z wyposażeniem niezbędnym do prowadzenia działań ratowniczych* (1 800,0 tys. zł);
- b) *Budowa remizy strażackiej Ochotniczej Straży Pożarnej Boruszowice wraz z instalacją gazu płynnego na działce nr 882/33 znajdującej się w Boruszowicach przy ul. Szkolnej – III etap* (1 207,7 tys. zł⁵⁸);
- c) *Budowa strażnicy Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Rudzie Śląskiej* (8 444,8 tys. zł);
- d) *Remont 8 obiektów grobownictwa wojennego na terenie województwa śląskiego* (412,4 tys. zł);
- e) *Rozbudowa garażu w Rachowicach. Etap II – Dobudowa stanowiska postojowego* (520,0 tys. zł);
- f) *Pełna konserwacja techniczno-estetyczna wnętrza i elewacji kaplicy Gradusy będącej częścią Kalwarii Piekarskiej w Piekarach Śląskich wykonywanego przez Parafię Rzymskokatolicką Imienia Najświętszej Maryi Panny i Św. Bartłomieja Apostoła* (350,0 tys. zł);
- g) *Prace konserwatorskie przy polichromii nawy bocznej południowej Katedry w Sosnowcu – konserwacja techniczna i estetyczna wykonywane przez Parafię Katedralną Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Sosnowcu* (1 499,6 tys. zł);
- h) *Kompleksowa wymiana pokrycia dachowego „Trójbudynku” w Ogrodzieńcu* (547,0 tys. zł);
- i) *Przebudowa ul. Słowików w Chorzowie – budowa oświetlenia* (203,7 tys. zł);

⁵⁷ Decyzje:

MF/FG6.4143.3.143.2023.MF.1515 z 2 maja 2023 r.,
MF/FG6.4143.3.170.2023.MF.1796 z 23 maja 2023 r.
MF/FG6.4143.3.170.2023.MF.1796 KO1 z 30 listopada 2023 r.
MF/FG6.4143.3.172.2023.MF.1826 z 25 maja 2023 r.
MF/FG3.4143.3.76.2023.MF.2453 z 5 lipca 2023 r.
MF/FS2.4143.3.48.2023.MF.3936 z 12 września 2023 r.
MF/FG6.4143.3.375.2023.MF.3760 z 7 września 2023 r.
MF/FS2.4143.3.49.2023.MF.4018 z 15 września 2023 r.
MF/FG6.4143.3.466.2023.MF.4928 z 6 października 2023 r.
MF/FG6.4143.3.602.2023.MF.5892 z 9 listopada 2023 r.
MF/FG6.4143.3.631.2023.MF.6101 z 20 listopada 2023 r.
MF/FG6.4143.3.671.2023.MF.6399 z 30 listopada 2023 r.

⁵⁸ Pierwotnie na realizację zadania została przyznana kwota 1 300,6 tys. zł (decyzja MF/FG6.4143.3.170.2023.MF.1796 z dnia 23 maja 2023 r.), która została zmniejszona o 92,9 tys. zł (decyzja MF/FG6.4143.3.170.2023.MF.1796 KO1 z dnia 30 listopada 2023 r.), w związku ze zmniejszeniem wartości kosztorysowej inwestycji.

j) *Dofinansowanie dla miasta Chorzów realizacji zadania: Przebudowa ulicy Nowej w Chorzowie - polegającego na zaprojektowaniu i wykonaniu robót budowlanych wraz z odwodnieniem i oświetleniem drogi (673,3 tys. zł);*

k) *Zakup urządzeń medycznych na potrzeby bloku operacyjnego Szpitala Murcki Sp. z o.o. w Katowicach (780,0 tys. zł);*

Ustalono, że otrzymane środki z rezerwy ogólnej były każdorazowo odzwierciedlane w planie bezpośrednio po otrzymaniu decyzji. Przestrzegano przy tym zakazu określonego w art. 155 ust. 3 ustawy o finansach publicznych, tj. nie przeznaczono rezerwy ogólnej na zwiększenie wydatków, które zostały zmniejszone w trakcie realizacji budżetu w wyniku przeniesień, dokonanych na podstawie art. 171 ustawy o finansach publicznych. Z przyznaných środków rezerwy ogólnej wykorzystano 16 201,8 tys. zł (98,6%), zgodnie z przeznaczeniem, na:

ad a) zakup ośmiu jednostek pływających z wyposażeniem dla jednostek ochrony przeciwpożarowej województwa śląskiego włączonych do krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego (1 800,0 tys. zł, tj. 100%);

ad b) budowę budynku remizy strażackiej Ochotniczej Straży Pożarnej w Boruszowicach wraz z zapleczem socjalno-szkoleniowym, wykonanie nawierzchni utwardzonych podjazdu dla samochodów straży pożarnej, wykonanie infrastruktury technicznej, wykonanie miejsca na pojemniki do gromadzenia odpadów, dostosowanie istniejącego terenu pod nowo projektowaną zabudowę (niwelacja terenu wokół budynku) oraz wykonanie chodników i obejścia wokół budynku (1 207,7 tys. zł, tj. 100%);

ad c) zakończenie budowy strażnicy Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Rudzie Śląskiej, tj. dokończenie robót budowlanych (stanu zamkniętego), instalacyjnych sanitarnych, instalacyjnych elektrycznych i niskoprądowych, wykończeniowych, związanych z docelowym zagospodarowaniem terenu oraz robót elewacyjnych (8 444,8 tys. zł, tj. 100%);

ad d) remont ośmiu obiektów grobownictwa wojennego w sześciu gminach województwa śląskiego (352,6 tys. zł, tj. 85,5%) – niepełne wykorzystanie środków z rezerwy ogólnej wynikało z niższych niż planowały j.s.t. kosztów realizacji zadania;

ad e) dobudowę stanowiska garażowego wraz z zapleczem magazynowym i wykonanie placu manewrowego przed rozbudowywaną remizą Ochotniczej Straży Pożarnej w Rachowicach (494,2 tys. zł, tj. 95,0%) – niepełne wykorzystanie środków z rezerwy ogólnej wynikało z wykonania zadania za kwotę mniejszą niż planowała j.s.t.;

ad f) konserwację techniczno-estetyczną elewacji, wnętrza (zdobionego polichromią) i wyposażenia kaplicy Gradusy, będącej częścią Kalwarii Piekarskiej oraz wymianę pokrycia dachowego i zabezpieczenie obiektu przed zawilgoceniem (350,0 tys. zł, tj. 100%);

ad g) konserwację techniczno-estetyczną polichromii nawy bocznej południowej Katedry w Sosnowcu (1 499,6 tys. zł, tj. 100%);

ad h) wymianę pokrycia dachowego „Trójbudynku” w Ogródzieńcu (462,6 tys. zł, tj. 84,6%) – roboty wykonano za kwotę mniejszą niż planowała j.s.t., a kwota 84,4 tys. zł została objęta decyzją o blokowaniu planowanych wydatków⁵⁹;

⁵⁹ Nr 85/24.4143.12.82.2023.BD z dnia 29 grudnia 2023 r.

ad i) przebudowanie ulicy Słowików w Chorzowie i oświetlenie obszaru mieszkaniowego drogi (203,7 tys. zł, tj. 100%);

ad j) przebudowanie ulicy Nowej w Chorzowie wraz z odwodnieniem i oświetleniem drogi (673,3 tys. zł, tj. 100%);

ad k) zakup urządzeń medycznych (zestawu laparoskopowego 4K, zestawu artroskopowego 4K, stołu operacyjnego uniwersalnego z napędem elektrohydraulicznym, stołu operacyjnego ortopedycznego z napędem elektrohydraulicznym i kompletem przystawek) na potrzeby bloku operacyjnego Szpitala Murcki sp. z o.o. w Katowicach (713,3 tys. zł, tj. 91,4%) - przyczyną niepełnego wykorzystania środków z rezerwy ogólnej było pozyskanie ww. urządzeń za kwotę mniejszą niż planowała j.s.t.

NIK zwraca uwagę, że rezerwa ogólna stanowi szczególny instrument finansowy, umożliwiający Radzie Ministrów reagowanie w sytuacjach nagłych (nieprzewidywalnych) i wymagających podjęcia natychmiastowych działań. W przypadku siedmiu zadań (określonych w pkt b-g oraz w pkt k), na które przyznano środki z rezerwy ogólnej w łącznej kwocie 13 214,5 tys. zł (80,4%), takie przesłanki nie wystąpiły i wydatki na ich realizację powinny być zaplanowane w ustawie budżetowej u dysponenta części – Wojewody (ewentualnie winna zostać utworzona rezerwa celowa). NIK zauważa również, że w przypadku trzech zadań (określonych w pkt d, f oraz g) inicjatywa złożenia przez Wojewodę wniosku o przyznanie środków pochodzących z rezerwy ogólnej została podjęta w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów⁶⁰, w tym w jednym przypadku (określonym w pkt f), w trybie określonym w § 1a rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 lutego 2017 r. w sprawie dysponowania rezerwą ogólną budżetu państwa⁶¹.

Ponadto w powyższym trybie Prezes Rady Ministrów wystąpił do Wojewody o złożenie wniosku o przyznanie środków z rezerwy ogólnej na dofinansowanie w 2023 r. realizacji zadań pn.:

- *Rozwój i modernizacja infrastruktury wodno-ściekowej w Gminie Kuźnia Raciborska* (w związku ze skierowaną do KPRM prośbą Burmistrza Gminy Kuźnia Raciborska o przyznanie środków finansowych z rezerwy ogólnej budżetu państwa z przeznaczeniem na dofinansowanie realizacji tego zadania);
- *Budowa, wyposażenie oraz utrzymanie Centrum Himalaizmu im. Jerzego Kukuczki* (w związku ze skierowanym do KPRM wystąpieniem Prezydenta Miasta Katowice o dofinansowanie tego zadania ze środków rezerwy ogólnej budżetu państwa).

Zgodnie z § 1a ust. 2 pkt 2 ww. rozporządzenia Wojewoda zawiadomił Prezesa Rady Ministrów o braku zasadności złożenia wniosków o przyznanie środków z rezerwy ogólnej na dofinansowanie ww. zadań, dochowując terminu określonego w tym przepisie. Zdaniem Wojewody przyznanie środków z rezerwy ogólnej wykluczał w pierwszym przypadku art. 20a ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju⁶², w drugim – wytyczne dysponenta rezerwy ogólnej. O przyczynach niewystąpienia o środki z rezerwy ogólnej Wojewoda poinformował również właściwe j.s.t.

(akta kontroli tom VIII str. 1-737)

⁶⁰ Dalej: KPRM.

⁶¹ Dz.U. z 2023 r. poz. 473.

⁶² Dz.U. z 2024 r. poz. 324, ze zm.

2.1.3. W 2023 r. Wojewoda wydał 92 decyzje o blokowaniu planowanych wydatków budżetu państwa w części 85/24 – województwo śląskie w łącznej kwocie 33 841,3 tys. zł⁶³, z tego: 22 w łącznej kwocie 9 196,0 tys. zł w listopadzie 2023 r. i 70 w łącznej kwocie 24 645,3 tys. zł w grudniu 2023 r. Spośród tych decyzji, 91 w łącznej kwocie 32 331,0 tys. zł podjęto z powodu nadmiaru posiadanych środków (art. 177 ust. 1 pkt 3 ustawy o finansach publicznych), a jedną w kwocie 1 510,3 tys. zł – z powodu opóźnienia w realizacji zadań (art. 177 ust. 1 pkt 2 ustawy o finansach publicznych). Ponadto Wojewoda wydał jedną decyzję o blokowaniu planowanych wydatków BŚE, co przedstawiono w pkt 2.2. *Wydatki budżetu środków europejskich*. Nie wystąpiły przypadki blokowania wydatków przez Prezesa Rady Ministrów bądź Ministra Finansów.

Największe kwoty wynikające z decyzji o blokowaniu planowanych wydatków dotyczyły środków przeznaczonych na: realizację świadczeń rodzinnych, świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz zasiłku dla opiekunów (14,2%); finansowanie wydatków związanych z zatrudnianiem nauczycieli w celu realizacji zadań doradcy metodycznego oraz na realizację zadania w zakresie letniego wypoczynku dzieci i młodzieży (12,7%), sfinansowanie organizacji bezpłatnych przewozów do i z lokali wyborczych dla wyborców niepełnosprawnych oraz wyborców, którzy najpóźniej w dniu głosowania kończą 60 lat (7,4%).

(akta kontroli tom VI str. 18-29, 370)

W 2023 r. nie wystąpiły przypadki wydawania przez Prezesa Rady Ministrów poleceń Wojewodzie dotyczących wpłaty środków na Fundusz Przeciwdziałania COVID-19 lub Fundusz Pomocy.

(akta kontroli tom VI str. 4)

W wyniku badania, wydanych w listopadzie i grudniu 2023 r., sześciu decyzji Wojewody o blokowaniu planowanych wydatków w łącznej kwocie 8 576,4 tys. zł⁶⁴ (25,3% wydatków budżetu państwa zablokowanych w części 85/24 – województwo śląskie), ustalono, że:

- pięć decyzji zostało wydanych bez zbędnej zwłoki (do 14 dni od powzięcia informacji, że dany wydatek nie będzie realizowany), a jedna nie została wydana niezwłocznie, co opisano w dalszej części wystąpienia pokontrolnego w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości* (pkt 3);
- trzy z sześciu decyzji dotyczyły środków z rezerw celowych w łącznej kwocie 5 432,1 tys. zł (poz. 68 – 1 409,1 tys. zł, poz. 72 – 2 512,7 tys. zł, poz. 8 – 1 510,3 tys. zł). W ww. przypadkach nie wystąpiono o korektę decyzji Ministra Finansów przyznających środki z rezerw celowych. W dwóch przypadkach powzięcie informacji o nadmiarze środków nastąpiło po terminie określonym w art. 170 ust. 1 ustawy o finansach publicznych, po którym nie mogą następować zmiany kwot dotacji celowych dla j.s.t., a w jednym przypadku (dotyczy rezerwy celowej poz. 68) informację o nadmiarze środków powzięto wcześniej i możliwa

⁶³ W zablokowanych wydatkach kwota 21 214,7 tys. zł (62,7%) dotyczyła wydatków na dotacje dla j.s.t., a kwota 11 691,8 tys. zł (34,5%) pochodziła z rezerw (celowych i ogólnej).

⁶⁴ Decyzje w sprawie blokowania wydatków w kwotach: 1 409,1 tys. zł (85/24.4143.12.1.2023.BD z 10 listopada 2023 r.), 1 510,3 tys. zł (85/24.4143.12.9.2023.BD.WPR.PROW.2020 z 27 listopada 2023 r.), 2 512,7 tys. zł (85/24.4143.12.53.2023.BD z 13 grudnia 2023 r.), 1 560,0 tys. zł (85/24.4143.12.46.2023.BD z 19 grudnia 2023 r.), 1 331,7 tys. zł (85/24.4143.12.61.2023.BD z 27 grudnia 2023 r.), 252,7 tys. zł (85/24.4143.12.81.2023.BD z 28 grudnia 2023 r.).

była zmiana planu dotacji dla j.s.t., co opisano w dalszej części wystąpienia pokontrolnego w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości* (pkt 3);

- blokowanie na podstawie art. 177 ust. 1 pkt 3 ustawy o finansach publicznych (pięć przypadków) było skutkiem powzięcia informacji, iż wydatki na zadania będą niższe niż planowano. Blokowanie planowanych wydatków na dotacje było związane z trudnościami z oszacowaniem przez j.s.t. kosztów organizacji bezpłatnego transportu wyborców do i z lokali wyborczych na terenie województwa śląskiego oraz potrzeb w zakresie wysokości środków na sfinansowanie stażu podyplomowego lekarzy i lekarzy dentyków. Blokowanie planowanych wydatków dysponenta III stopnia było związane z realizacją zadań bieżących niższym kosztem niż pierwotnie zakładano, unieważnieniem przetargu na doposażenie dyspozytorni medycznych, przeniesieniem na 2024 r. inwestycji dotyczącej budowy systemu łączności radiowej obejmującej całe województwo śląskie (w 2023 r. ogłoszono przetarg na usługę wykonania ekspertyzy dotyczącej utworzenia analogowo-cyfrowego systemu łączności radiowej), niższymi niż przewidywano kosztami delegacji na szkolenia pracowników Wydziału Powiadamiania Ratunkowego oraz niepełnym wykorzystaniem przez Górnośląskie Towarzystwo Lotnicze S.A. środków na bieżące utrzymanie lotniczego przejścia granicznego Katowice-Pyrzowice;
- blokowanie na podstawie art. 177 ust. 1 pkt 2 ustawy o finansach publicznych (jeden przypadek) było spowodowane: zbyt późnym rozstrzygnięciem przez Starostę Częstochowskiego postępowania o udzielenie zamówienia publicznego na gruntowną konserwację i renowację rowów melioracji szczegółowej wraz z przebudową przepustów w obrębie miejscowości Widzówek w gminie Kruszyna oraz nierozstrzygnięciem przez Starostę Raciborskiego postępowania o udzielenie zamówienia publicznego na gruntowną konserwację i renowację rowów melioracji szczegółowej wraz z przebudową przepustów w obrębie miejscowości Samborowice i Lekartów w Gminie Pietrowice Wielkie oraz miejscowości Roszków w Gminie Krzyżanowice. W obu przypadkach prace mają być kontynuowane w 2024 r.

(akta kontroli tom VI str. 370-451)

2.1.4. W 2023 r. wydatki na dotacje w części 85/24 – województwo śląskie wyniosły 3 280 156,8 tys. zł (81,5% wydatków ogółem oraz 97,6% planu po zmianach i 63,8% wydatków na dotacje w roku poprzednim), w tym 309 628,3 tys. zł (9,4%) na inwestycje i zakupy inwestycyjne.

Stosownie do wymogu określonego w art. 122 ust. 4 ustawy o finansach publicznych, Wojewoda podał do publicznej wiadomości, w drodze obwieszczenia z dnia 24 marca 2023 r.⁶⁵, wykaz jednostek wraz z kwotami dotacji przyznanych w 2023 r. poszczególnym jednostkom.

(akta kontroli tom IV str. 298-347, tom VII str. 543-560)

Szczegółowym badaniem objęto wydatki na dotacje celowe z budżetu państwa, w łącznej kwocie 371 788,5 tys. zł (9,2% wydatków ogółem i 11,3% zrealizowanych wydatków na dotacje), przekazane na sfinansowanie zadań z zakresu administracji rządowej zleconych j.s.t., dotyczące:

⁶⁵ Dziennik Urzędowy Województwa Śląskiego z dnia 28 marca 2023 r. poz. 2621.

- 1) sfinansowania stażu podyplomowego lekarzy i lekarzy dentystów w kwocie 70 712,8 tys. zł⁶⁶;
- 2) postępowania w sprawie zwrotu producentom rolnym podatku akcyzowego zawartego w cenie oleju napędowego wykorzystywanego do produkcji rolnej i jego wypłatę w kwocie 40 129,3 tys. zł⁶⁷;
- 3) funkcjonowania środowiskowych domów samopomocy w kwocie 64 678,0 tys. zł⁶⁸;
- 4) utworzenia Powiatowego Środowiskowego Domu Samopomocy w Lublińcu w kwocie 3 496,8 tys. zł⁶⁹;

oraz na:

- 5) dofinansowanie bieżących zadań własnych j.s.t. w zakresie wychowania przedszkolnego w kwocie 192 771,6 tys. zł⁷⁰.

W przypadku dotacji na sfinansowanie stażu podyplomowego oraz dotacji na funkcjonowanie środowiskowych domów samopomocy Wojewoda przekazał j.s.t. informacje o kwotach przyjętych w projekcie ustawy budżetowej i w ustawie budżetowej na 2023 r. w terminach określonych odpowiednio w art. 143 ust. 1 i art. 148 ustawy o finansach publicznych. W przypadku pozostałych dotacji objętych badaniem środki pochodziły wyłącznie z rezerw celowych, rozdysponowanych w trakcie roku budżetowego. Kwoty dotacji ujęte w planie i przekazane na realizację zadań wynikały ze zweryfikowanych przez pracowników Urzędu kalkulacji potrzeb składanych przez j.s.t. (dotyczy pkt 2 i 3), projektu inwestycyjnego (dotyczy pkt 4) oraz informacji przekazanej przez Ministra Edukacji Narodowej (dotyczy pkt 5). Z kolei kwota dotacji na sfinansowanie stażu podyplomowego przyjęta w ustawie budżetowej na 2023 r. została określona przez Ministra Zdrowia w oparciu o dane dotyczące tego zadania przedstawione przez Marszałka w *Informacji o wykorzystaniu środków na dzień 30 września 2022 r. i przewidywanym ich wykonaniu w 2022 r.* Wielkość naliczonych do wypłaty kwot dotacji została określona prawidłowo, a przekazywanie środków następowało zgodnie z umową (dotyczy pkt 1⁷¹ i 4), bądź według rzeczywistego zapotrzebowania (dotyczy pkt 2, 3 i 5). W trakcie roku monitorowano

⁶⁶ Rozdział 85157 Staże i specjalizacje medyczne § 2210 Dotacja celowa przekazana z budżetu państwa na zadania bieżące z zakresu administracji rządowej oraz inne zadania zlecone ustawami realizowane przez samorząd województwa.

⁶⁷ Rozdział 01095 Pozostała działalność § 2010 Dotacja celowa przekazana z budżetu państwa na realizację zadań bieżących z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych gminom (związkom gmin, związkom powiatowo-gminnym) ustawami.

⁶⁸ Rozdział 85203 Ośrodki wsparcia § 2010 Dotacja celowa przekazana z budżetu państwa na realizację zadań bieżących z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych gminom (związkom gmin, związkom powiatowo-gminnym) ustawami, § 2110 Dotacja celowa przekazana z budżetu państwa na zadania bieżące z zakresu administracji rządowej oraz inne zadania zlecone ustawami realizowane przez powiat.

⁶⁹ Rozdział 85203 Ośrodki wsparcia § 6410 Dotacja celowa przekazana z budżetu państwa na inwestycje i zakupy inwestycyjne z zakresu administracji rządowej oraz inne zadania zlecone ustawami realizowane przez powiat.

⁷⁰ Rozdział 80103 Oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych § 2030 Dotacja celowa przekazana z budżetu państwa na realizację własnych zadań bieżących gmin (związków gmin, związków powiatowo-gminnych), § 2130 Dotacja celowa przekazana z budżetu państwa na realizację bieżących zadań własnych powiatu; rozdział 80104 Przedszkola § 2030; rozdział 80105 Przedszkola specjalne § 2030, § 2130; rozdział 80106 Inne formy wychowania przedszkolnego § 2030; rozdział 80149 Realizacja zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych i innych formach wychowania przedszkolnego § 2030, § 2130.

⁷¹ W § 1 ust. 10 umowy o dotację na sfinansowanie stażu podyplomowego lekarzy i lekarzy dentystów z 21 marca 2023 r. zobowiązano Marszałka do przekazania Wojewodzie odsetek bankowych uzyskanych od środków dotacji. W § 3 ww. umowy postanowiono, że w zakresie nieuregulowanym stosuje się przepisy m.in. ustawy o finansach publicznych i ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz.U. z 2024 r. poz. 356). Zdaniem Dyrektora Wydziału Finansów i Budżetu, umożliwiło to Marszałkowi stosowanie art. 6 ust. 1 pkt 5 tej ustawy, tj. pobieranie 5% dochodów uzyskanych na rzecz budżetu państwa z tytułu odsetek bankowych od środków dotacji.

wykorzystanie dotacji oraz uzyskiwane efekty, dokonując w razie potrzeby stosownych zmian w planie, z zachowaniem terminów określonych w art. 170 ust. 1 ustawy o finansach publicznych. W przypadku dotacji na sfinansowanie stażu podyplomowego lekarzy i lekarzy dentyków monitoring ten nie zapewnił jednak identyfikacji potencjalnych nieprawidłowości, które następnie wystąpiły i polegały na: pobraniu przez Marszałka dotacji na pokrycie kosztów obsługi zadania w nadmiernej wysokości oraz nieterminowym, z powodu przejściowego braku środków dotacji, regulowaniu przez Marszałka zobowiązań wobec podmiotów prowadzących staż podyplomowy, co przedstawiono w dalszej części wystąpienia pokontrolnego w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości* (pkt 2). Zatwierdzenie rozliczeń dotacji w zakresie rzeczowym i finansowym nastąpiło w terminie określonym w art. 152 ust. 2 ustawy o finansach publicznych, z uwzględnieniem art. 15zj ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych⁷². Niewykorzystane do końca 2023 r. środki dotacji j.s.t. zwróciły w terminie określonym w art. 168 ust. 1 ustawy o finansach publicznych.

W ramach nadzoru sprawowanego przez Wojewodę, w 2023 r. przeprowadzono również: trzy kontrole w podmiotach prowadzących staż podyplomowy (dotyczy pkt 1)⁷³, trzy kontrole w środowiskowych domach samopomocy (dotyczy pkt 3)⁷⁴ oraz kontrole w Gminie Tworóg (dotyczy pkt 5)⁷⁵. W 2023 r. nie przeprowadzono w gminach kontroli wykorzystania dotacji na postępowania w sprawie zwrotu producentom rolnym podatku akcyzowego (dotyczy pkt 2), gdyż, jak wyjaśniła Dyrektor Wydziału Infrastruktury, w ocenie pracowników weryfikujących wnioski złożone przez gminy, wnioski te były prawidłowe. Kontrola wykorzystania dotacji udzielonej na utworzenie Powiatowego Środowiskowego Domu Samopomocy w Lublińcu (dotyczy pkt 4) została zgłoszona⁷⁶ do planu kontroli na rok 2024.

(akta kontroli tom VI str. 340-342, tom VII str. 1-542, 561-639)

⁷² Dz.U. z 2024 r. poz. 340, ze zm.

⁷³ Kontrole przeprowadzili pracownicy Wydziału Zdrowia na podstawie art. 15n ustawy o zawodach lekarza. Kontrole obejmowały: wizytacje podmiotu wpisanego na listę podmiotów uprawnionych, żądanie dokumentacji dotyczącej realizacji programu stażu podyplomowego, żądanie ustnych i pisemnych wyjaśnień dotyczących realizacji programu stażu podyplomowego przez lekarza stażystę, sprawdzenie spełniania warunków, o których mowa w art. 15c ust. 2 i 3 i art. 15e ust. 1 ustawy o zawodach lekarza. Nie wydano zaleceń pokontrolnych, ponieważ stwierdzone nieprawidłowości zostały usunięte przed zakończeniem czynności kontrolnych. Z uwagi na fakt, iż finansowanie staży podyplomowych było przez wojewodów realizowane po raz pierwszy w 2023 r., kontrola wykorzystania dotacji udzielonej na realizację tego zadania w 2023 r. została zaplanowana na rok 2024.

⁷⁴ Kontrole przeprowadzili pracownicy Wydziału Rodziny i Polityki Społecznej. Ich przedmiotem było wykonanie zadań. Kontrole w zakresie wykorzystania dotacji w pięciu jednostkach zgłosił do planu kontroli na 2023 r. Wydział Rodziny i Polityki Społecznej, jednak propozycja ta nie została uwzględniona, jak wyjaśnił Dyrektor Wydziału Kontroli „...ze względu na inne priorytetowe zadania kontrolne wskazane do realizacji między innymi przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów. Ponadto w planie kontroli na 2023 r., zostały uwzględnione kontrole związane z COVID-19 i kontrole dotyczące uchodźców z Ukrainy. Na powyższe wpływ miały również ograniczone możliwości kadrowe wydziału”.

⁷⁵ W zakresie prawidłowości gospodarowania środkami dotacji udzielonej z budżetu państwa w 2022 r. na realizację zadań własnych w zakresie wychowania przedszkolnego (wystąpienie pokontrolne przekazano 11 marca 2024 r.). Główne nieprawidłowości polegały na przekazywaniu z opóźnieniem otrzymanych środków dotacji do jednostek realizujących zadania (w Urzędzie Gminy Tworóg), jak również na: pobraniu dotacji w nadmiernej wysokości wynoszącej 71,11 zł, lokowaniu środków dotacji na lokatach jednodniowych, niewyodrębnieniu dla środków dotacji ewidencji księgowej, brakach w polityce rachunkowości (w Zespole Obsługi Placówek Oświatowych w Tworogu). W związku z powyższym sformułowano zalecenia pokontrolne.

Kontrolę w powyższym zakresie w Gminie Pszczyna, zaplanowaną na 2023 r., przesunięto na rok 2024.

⁷⁶ Przez Wydział Rodziny i Polityki Społecznej.

2.1.5. W 2023 r. wynagrodzenia w części 85/24 – województwo śląskie wyniosły 464 211,1 tys. zł, tj. 99,00% planu po zmianach (469 089,5 tys. zł)⁷⁷ i były o 24,7% wyższe niż w 2022 r. (372 127,5 tys. zł)⁷⁸. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto na jednego pełnozatrudnionego wyniosło 9 781,10 zł i było o 21,7% wyższe niż w 2022 r. (8 033,84 zł). Wzrost wynagrodzeń był związany ze zwiększeniem stanu zatrudnienia, podwyżkami dla pracowników Urzędu i jednostek administracji zespolonej oraz otrzymanymi środkami na dodatkowy fundusz motywacyjny (w szczególności WINB, jednostek Inspekcji Weterynaryjnej oraz Wojewódzkiej Inspekcji Transportu Drogowego w Katowicach⁷⁹).

W Wojewódzkim Zespole ds. Orzekania o Niepełnosprawności wynagrodzenia wyniosły 481,2 tys. zł⁸⁰ i były niższe o 391,9 tys. zł (44,9 %) w porównaniu do planu po zmianach (873,1 tys. zł), z uwagi na niewykorzystanie środków przyznanych przez Ministra Finansów⁸¹ z przeznaczeniem na koszty obsługi zadań wynikających z obowiązku wydawania od 1 stycznia 2024 r. decyzji ustalających poziom potrzeby wsparcia, wprowadzonego w art. 39 ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o świadczeniu wspierającym⁸². W celu realizacji tego obowiązku utworzono 14 dodatkowych etatów, a następnie w wyniku przeprowadzonego konkursu wskazano do zatrudnienia 10 osób, które, ze względu na obowiązujący okres wypowiedzenia w umowach o pracę z dotychczasowymi pracodawcami, zostały zatrudnione w 2024 r. Niewykorzystane w 2023 r. środki objęto decyzjami o blokowaniu planowanych wydatków.

(akta kontroli tom I str. 760-772, tom II str. 71-81)

Wynagrodzenia w Urzędzie wyniosły 140 373,4 tys. zł, tj. 97,5% planu po zmianach (143 929,6 tys. zł)⁸³ i były o 24,7% wyższe niż w 2022 r. (112 606,0 tys. zł)⁸⁴. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto na jednego pełnozatrudnionego wyniosło 8 929,60 zł i było o 20,3% wyższe niż w 2022 r. (7 424,39 zł). Wzrost wynagrodzeń wynikał głównie z faktu podwyższenia wynagrodzeń pracowników Urzędu, dwukrotnego wzrostu wynagrodzeń pracowników realizujących zadania w ramach FAMI oraz rozpoczęcia w 2023 r. wypłat wynagrodzeń dla pracowników Urzędu realizujących zadania w ramach Programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027.

(akta kontroli str. tom II str. 9-10, 75-76, tom IV str. 691-692)

W części 85/24 – województwo śląskie przeciętne zatrudnienie w 2023 r. wyniosło 3 955 osób w przeliczeniu na pełnozatrudnionych⁸⁵ i było wyższe o 2,5% (95 osób) od przeciętnego zatrudnienia w 2022 r. (3 860 osób)⁸⁶. Wzrost zatrudnienia wystąpił głównie w powiatowych inspektoratach weterynarii, jak również w Urzędzie (Wydziale

⁷⁷ Dane według łącznego sprawozdania Rb-70 o zatrudnieniu i wynagrodzeniach za IV kwartał 2023 r. z dnia 26 stycznia 2024 r.

⁷⁸ Dane według łącznego sprawozdania Rb-70 o zatrudnieniu i wynagrodzeniach za IV kwartał 2022 r. z dnia 24 kwietnia 2023 r.

⁷⁹ Dalej: WITD.

⁸⁰ Bez dodatkowego wynagrodzenia rocznego.

⁸¹ Decyzją nr MF/FS9.4143.81.2023.MF.4932 z dnia 6 października 2023 r.

⁸² Dz.U. poz. 1429, ze zm.

⁸³ Dane według jednostkowego sprawozdania Rb-70 o zatrudnieniu i wynagrodzeniach za IV kwartał 2023 r. z dnia 21 marca 2024 r. (korekta).

⁸⁴ Dane według jednostkowego sprawozdania Rb-70 o zatrudnieniu i wynagrodzeniach za IV kwartał 2022 r. z dnia 26 stycznia 2023 r.

⁸⁵ Dane według łącznego sprawozdania Rb-70 o zatrudnieniu i wynagrodzeniach za IV kwartał 2023 r. z dnia 26 stycznia 2024 r.

⁸⁶ Dane według łącznego sprawozdania Rb-70 o zatrudnieniu i wynagrodzeniach za IV kwartał 2022 r. z dnia 24 kwietnia 2023 r.

Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców oraz Wydziale Powiadamiania Ratunkowego Urzędu). Wynikał z konieczności zapewnienia ciągłości pracy i poprawy jakości jej wykonywania. W Urzędzie był związany przede wszystkim z realizacją nowych zadań w ramach projektu pn. *Wsparcie integracji uchodźców z Ukrainy oraz obywateli państw trzecich w województwie śląskim*⁸⁷ oraz obsadzaniem wakujących stanowisk pracy⁸⁸.

W Urzędzie (dysponent III stopnia) przeciętne zatrudnienie w 2023 r. wyniosło 1 310 osób w przeliczeniu na pełnozatrudnionych⁸⁹ i było wyższe o 3,6% (46 osób) od przeciętnego zatrudnienia w 2022 r. (1 264 osoby). Wzrost zatrudnienia dotyczył przede wszystkim Wydziału Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców oraz Wydziału Powiadamiania Ratunkowego.

(akta kontroli tom I str. 760-772, tom II str. 9-10, 78-81, tom IV str. 691-692)

W części 85/24 – województwo śląskie na wynagrodzenia bezosobowe wydatkowano w 2023 r. 14 014,3 tys. zł co stanowiło 93,1% planu po zmianach (15 054,5 tys. zł)⁹⁰ oraz 110,8% takich wydatków w roku poprzednim (12 643,7 tys. zł). Niższe, w porównaniu do planowanych, wydatki wystąpiły głównie w Urzędzie i były spowodowane zmniejszeniem liczby oraz okresu obowiązywania umów, których przedmiotem były: nieodpłatna pomoc prawna i poradnictwo obywatelskie w punkcie prowadzonym przez organizację pozarządową, świadczenie usług przez specjalistów (prawników, psychologów, doradców zawodowych i asystentów kulturowych) w punkcie informacyjno-doradczym w projekcie w ramach FAMI oraz przeprowadzenie przez ekspertów zewnętrznych kontroli dokumentacji przetargowej postępowań realizowanych w ramach kontrolowanych projektów transgranicznych.

(akta kontroli tom II str. 281-284, tom IV str. 298-309)

W 2023 r. zadania na rzecz Urzędu na podstawie umów cywilnoprawnych, tj. innych niż umowa o pracę⁹¹ wykonywało 99 osób, z tego dwie na podstawie umowy o dzieło⁹², a 97 na podstawie umowy zlecenia (96 wykonywało zadania podstawowe⁹³, a jedna – zadania pomocnicze⁹⁴), czyli o 3,9% mniej niż w 2022 r. (103 osoby). Wydatki poniesione z tego tytułu wyniosły 521,3 tys. zł i były wyższe o 2,7% w porównaniu do roku poprzedniego (507,5 tys. zł).

⁸⁷ W ramach FAMI.

⁸⁸ Na dzień 19 stycznia 2024 r. w Wydziale Powiadamiania Ratunkowego do obsadzenia pozostały 24 etaty.

⁸⁹ Dane według jednostkowego sprawozdania Rb-70 o zatrudnieniu i wynagrodzeniach za IV kwartał 2023 r. z dnia 21 marca 2024 r. (korekta).

⁹⁰ Dane według łącznego sprawozdania Rb-28 z wykonania planu wydatków budżetu państwa za 2023 r. z dnia 28 lutego 2024 r. (§§ 4170, 4171, 4172, 4178, 4179).

⁹¹ Uwzględniono umowy zlecenia obowiązujące w okresie przynajmniej trzech miesięcy oraz umowy o dzieło finansowane w ramach § 417.

⁹² Rozbudowa modułów e-DM i e-CPR w programie e-CPR oraz aktualizacja instrukcji eksploatacyjno-użytkowej oraz instrukcji użytkownika do programu e-CPR (jedna umowa); sporządzenie recenzji porad udzielonych w ramach świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego przez doradców obywatelskich na terenie województwa śląskiego (jedna umowa).

⁹³ Zadania wojewódzkich konsultantów w ochronie zdrowia (90), czynności obsługi biurowej posiedzeń składów orzekających Wojewódzkiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności (dwie), wykonywanie zadań Naczelnego Lekarza Uzdrawiska (jedna), udzielanie porad asystenta kulturowego cudzoziemcom spoza UE w punkcie informacyjno-doradczym (jedna), udzielanie porad w zakresie doradztwa zawodowego cudzoziemcom spoza UE w punkcie informacyjno-doradczym (jedna), udzielenie pomocy psychologicznej cudzoziemcom spoza UE w punkcie informacyjno-doradczym (jedna).

⁹⁴ Obsługa Pracowniczej Kasy Zapomogowo-Pożyczkowej.

Ponadto, zadania na rzecz Urzędu były realizowane na podstawie 38 umów zleceń zawartych na okres krótszy niż trzy miesiące⁹⁵. Wydatki poniesione z tego tytułu wyniosły 53,9 tys. zł.

(akta kontroli tom II str. 12-16, 63-64)

W wyniku badania pięciu umów zleceń (trzech zawartych z pracownikami Urzędu⁹⁶ i dwóch zawartych z innymi osobami⁹⁷), ustalono, że ich zawarcie było uzasadnione i służyło realizacji zadań Urzędu. W przypadku umów zawartych z własnymi pracownikami ich przedmiot nie był tożsamy z zadaniami określonymi w zakresach czynności służbowych tych pracowników.

(akta kontroli tom II str. 13-16)

2.1.6. W 2023 r. wydatki majątkowe w części 85/24 – województwo śląskie wyniosły 369 125,6 tys. zł (9,2% wydatków ogółem, 98,5% planu po zmianach i 406,2% wydatków majątkowych poniesionych w 2022 r.), z tego 309 628,3 tys. zł stanowiły dotacje na inwestycje i zakupy inwestycyjne, a 59 497,3 tys. zł – inwestycje i zakupy inwestycyjne Urzędu i jednostek administracji zespolonej. Na wzrost wydatków majątkowych, w porównaniu do roku poprzedniego, wpłynął zakup na rzecz Skarbu Państwa zabudowanej budynkiem szpitala nieruchomości w Katowicach wraz z wyposażeniem medycznym, a także realizacja inwestycji budowlanych⁹⁸ oraz zakup sprzętu w jednostkach Państwowej Straży Pożarnej.

(akta kontroli tom IV str. 170-186, 298-347)

W planie pierwotnym ujęto siedem zadań, zrezygnowano z jednego (zakup taboru samochodowego) oraz wprowadzono 10 nowych zadań. Według planu po zmianach, kwota wydatków majątkowych Urzędu (dysponenta III stopnia) wyniosła 11 388,8 tys. zł i dotyczyła 16 zadań. Zmiany w planie były uzasadnione i służyły realizacji zadań Urzędu.

Wydatki majątkowe Urzędu wyniosły 10 260,2 tys. zł (90,1% planu po zmianach). Zrealizowano 15 zadań (w tym jedno częściowo), a jedno nie zostało zrealizowane. Efekty realizacji największych zadań przedstawiały się następująco:

- w ramach modernizacji mających na celu poprawę funkcjonalności oraz dostosowanie do obowiązujących przepisów budynku Urzędu przy ul. Damrota 16 w Katowicach zaadaptowano pomieszczenia parteru na potrzeby Wydziału Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców wraz z wykonaniem instalacji wentylacji i klimatyzacji oraz montażem dźwigu osobowego, zainstalowano klimatyzację w pomieszczeniu technicznym w piwnicy budynku;

⁹⁵ Występowanie w charakterze pełnomocnika procesowego Skarbu Państwa – Wojewody i Urzędu, kontrole w trybie *ex-post* dokumentacji postępowania przetargowego, obsługa konferansjerska podczas uroczystości z okazji rocznicy urodzin Wojciecha Korfa, Święta Konstytucji 3 Maja i 102 rocznicy wybuchu III Powstania Śląskiego, Narodowego Dnia Powstań Śląskich oraz Narodowego Święta Niepodległości, organizacja konferencji szkoleniowej, tłumaczenie ustne podczas pikniku w ramach FAMI, pomoc administracyjno-prawna w ramach FAMI, zadania konsultanta wojewódzkiego w ochronie zdrowia.

⁹⁶ Z tego dwie umowy zawarte z jednym pracownikiem na wykonywanie porad asystenta kulturowego oraz doradztwa zawodowego na rzecz cudzoziemców spoza UE w ramach projektu pn. *Wsparcie integracji uchodźców z Ukrainy oraz obywateli państw trzecich w województwie śląskim* współfinansowanego w ramach FAMI i jedna umowa zawarta na wykonywanie czynności związanych z obsługą księgową Pracowniczej Kasy Zapomogowo-Pożyczkowej poza godzinami świadczenia pracy.

⁹⁷ Których przedmiotem była obsługa posiedzeń składów orzekających Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Województwie Śląskim.

⁹⁸ Zadania inwestycyjne pn. *Budowa strażnicy Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Rudzie Śląskiej* oraz pn. *Budowa budynku na potrzeby stanowiska kierownika Śląskiego Komendanta Wojewódzkiego PSP na terenie KW PSP w Katowicach*.

- w ramach modernizacji mających na celu poprawę funkcjonalności oraz dostosowanie do obowiązujących przepisów budynków Urzędu w Katowicach wykonano instalacje fotowoltaiczne w wybranych budynkach Urzędu, dokonano modernizacji lokalnej sieci komputerowej (LAN) w budynku Urzędu przy ul. Jagiellońskiej 25;
- w ramach zakupów informatycznych i łączności (sprzęt i oprogramowanie) zakupiono licencję dla 100 użytkowników programu do szyfrowania danych (ESET Encryption PRO), sprzęt i urządzenia sieciowe, oprogramowanie, licencje, serwery, sprzęt i akcesoria komputerowe;
- w ramach zagospodarowania terenów zewnętrznych budynków Urzędu w Katowicach, Bielsku-Białej i Częstochowie w celu dostosowania ich do obowiązujących przepisów wraz z kosztami nadzoru zmodernizowano parking zewnętrzny znajdujący się przy budynku Urzędu w Katowicach przy ul. Damrota 16 oraz sfinansowano usługę nadzoru;
- w ramach zakupów inwestycyjnych dostarczono i zamontowano kompaktowe regały przesuwne dwustronne w pomieszczeniu Archiwum Zakładowego i Zlikwidowanych Przedsiębiorstw Państwowych w Katowicach przy ul. Damrota 16 i w budynku Urzędu w Bielsku-Białej, zakupiono i zamontowano agregat prądotwórczy w budynku Urzędu przy ul. Damrota 16;
- w ramach modernizacji mających na celu poprawę funkcjonalności oraz dostosowanie do obowiązujących przepisów budynków będących w trwałym zarządzie Urzędu wykonano m.in. program prac konserwatorskich na prace związane z montażem poręczy w strefie wejściowej.

W 2023 r. nie rozpoczęto budowy nowego budynku dla potrzeb Centrum Ratownictwa 112 przy ul. Kocura w Katowicach, ponieważ Minister Finansów nie wydał korekty zapewnienia finansowania tej inwestycji z budżetu państwa, wskutek czego środki na poszczególne lata realizacji tej inwestycji były niewystarczające. Zadanie zrealizowano w 2023 r. częściowo (wykonano dokumentację projektową budowy budynku), a pozostałe środki przeniesiono na realizowane w trakcie roku budżetowego inne zadania inwestycyjne oraz na zwiększenie wydatków bieżących.

Nie zrealizowano zadania pn. *Zakup jednego kompletu centrali alarmowej (wraz z instalacją i uruchomieniem), wykorzystywanej w wojewódzkim systemie alarmowania i ostrzegania ludności nadzorowanym przez Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego* z uwagi na unieważnienie postępowania przetargowego o udzielenie ww. zamówienia z powodu niezłożenia ofert.

(akta kontroli tom VI str. 498-584)

2.1.7. W wyniku badania próby wydatków (52 zapisów księgowych) w łącznej kwocie 11 587,5 tys. zł⁹⁹ (5,1% wydatków dysponenta III stopnia), z tego 5 339,2 zł¹⁰⁰ w grupie

⁹⁹ Z tego:

1) czterdzieści siedem zapisów księgowych w łącznej kwocie 8 446,6 tys. zł, dobranych losowo (konto 130-01 *Rachunek bieżący jednostki – wydatki*) przy zastosowaniu metody *Monetary Unit Sampling* (MUS) z prawdopodobieństwem proporcjonalnym do wartości, z wyłączeniem wydatków w §§ 302-303, 305, 401, 402, 404-407, 411, 412, 414, 444 i 471 i wydatków poniżej 1,0 tys. zł;

2) pięć zapisów księgowych w łącznej kwocie 3 140,9 tys. zł dobranych celowo, dotyczących wydatków z tytułu zakupu laptopów i stacji dokujących oraz zakupu usług adaptacji pomieszczeń parteru w budynku Urzędu w Katowicach przy ul. Damrota 16 na potrzeby Wydziału Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców wraz z wykonaniem instalacji klimatyzacji i zainstalowaniem windy.

¹⁰⁰ Z tego: czterdzieści zapisów księgowych na kwotę 4 848,1 tys. zł wylosowanych metodą MUS i jeden zapis księgowy na kwotę 491,1 tys. zł dobrany celowo.

pozapłacowych wydatków bieżących jednostki budżetowej (46,1% wartości próby) oraz 6 248,3 tys. zł¹⁰¹ w grupie wydatków majątkowych (53,9% wartości próby), ustalono, że poniesiono je z zachowaniem limitów określonych w planie finansowym Urzędu. W przypadku 46 z 52 zapisów księgowych wydatki były rzetelnie skalkulowane, celowe i gospodarne oraz poniesione w kwotach wynikających z zawartych umów, natomiast w sześciu przypadkach wydatki nie spełniały wszystkich tych wymogów, co przedstawiono w dalszej części wystąpienia pokontrolnego w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości* (pkt 4 i 5). Zakupione środki trwale dostarczone terminowo oraz ujęto w ewidencji zgodnie z wymogami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 3 października 2016 r. w sprawie Klasyfikacji Środków Trwałych (KŚT)¹⁰². Inwestycje wykonano terminowo, co przyczyniło się do realizacji zadań Urzędu. Nie wystąpiły przypadki nieterminowych płatności, wiążących się z naliczeniem i zaplaceniem odsetek.

(akta kontroli tom II str. 285-345, 774-790)

2.1.8. W wyniku badania dokumentacji dotyczącej trzech wybranych zamówień publicznych¹⁰³ o łącznej wartości 12 822,1 tys. zł brutto, w związku z którymi w 2023 r. Urząd (dysponent III stopnia) poniósł wydatki w kwocie 3 229,6 tys. zł (1,4% wydatków Urzędu), ustalono, że:

a) Unieważniono na podstawie art. 255 pkt 1 ustawy Pzp (z powodu niezłożenia żadnej oferty) pierwsze postępowanie o udzielenie zamówienia w trybie przetargu nieograniczonego na świadczenie dla Urzędu w okresie od 1 stycznia 2023 r. do 31 grudnia 2026 r. usług pocztowych w obrocie krajowym i zagranicznym. W postępowaniu tym wyznaczono termin składania ofert z naruszeniem art. 131 ust. 1 ustawy Pzp, stanowiącego, iż zamawiający winien wyznaczyć go z uwzględnieniem złożoności i specyfiki przedmiotu zamówienia oraz czasu niezbędnego do przygotowania i złożenia ofert, co opisano w dalszej części wystąpienia pokontrolnego w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości* (pkt 6). Następnie przeprowadzono drugie postępowanie, tym razem w trybie z wolnej ręki, wskazując jako podstawę art. 214 ust. 1 pkt 6 ustawy Pzp. Wynagrodzenie wykonawcy, z którym przeprowadzono negocjacje – Poczty Polskiej S.A., zostało ustalone w umowie w kwocie 12 538,5 tys. zł brutto, z której w 2023 r. wydatkowano 2 945,9 tys. zł. W umowie tej uległy zmianie w istotny sposób warunki zamówienia określone w uprzednio unieważnionym postępowaniu o udzielenie zamówienia w trybie przetargu nieograniczonego. Wyłączało to, w świetle art. 214 ust. 1 pkt 6 ustawy Pzp, możliwość udzielenia zamówienia z wolnej ręki, co opisano w dalszej części wystąpienia pokontrolnego w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości* (pkt 7). W pozostałym zakresie, przy udzielaniu zamówienia na usługi pocztowe nie stwierdzono nieprawidłowości.

b) Zamówienie na wymianę zdegradowanej nawierzchni drogi wewnętrznej biegnącej od ulicy Powstańców do budynku przy ul. Powstańców 41a oraz zamówienie na dostawę czterech kompletów elektronicznych syren alarmowych udzielono po przeprowadzeniu rozeznania rynku, stosownie do wymogów określonych w przyjętej w Urzędzie procedurze¹⁰⁴, zawierając odpowiednio umowy z 13 listopada

¹⁰¹ Siedem zapisów księgowych na kwotę 3 598,5 tys. zł wylosowanych metodą MUS i cztery zapisy księgowe na kwotę 2 649,8 tys. zł dobrane celowo.

¹⁰² Dz.U. poz. 1864.

¹⁰³ Wybrano, wg osądu kontrolera, jedno zamówienie publiczne udzielone w trybie ustawowym oraz trzy zamówienia udzielone z pominięciem trybów ustawowych (z uwagi na ich wartość).

¹⁰⁴ Regulamin organizacyjny Biura Administracyjnego Urzędu (zarządzenie Dyrektora Generalnego Urzędu nr 110.22.2016 z 17 sierpnia 2016 r.).

2023 r. o wartości 158,8 tys. zł brutto i z 26 października 2023 r. o wartości 124,8 tys. zł brutto.

Wykonanie objętych badaniem zamówień (pod względem przedmiotu zamówienia i terminu realizacji) oraz wysokość wynagrodzenia zapłaconego wykonawcom były zgodne z postanowieniami zawartych umów. Poniesione z tego tytułu wydatki były celowe i służyły realizacji zadań Urzędu.

(akta kontroli tom III str. 140, 395-400, 532-533)

Plan postępowań o udzielenie zamówień publicznych zamieszczono w Biuletynie Zamówień Publicznych oraz na stronie internetowej Urzędu 15 marca 2023 r., tj. w terminie określonym w art. 23 ust. 1 ustawy Pzp¹⁰⁵. Plan zawierał informacje określone w art. 23 ust. 3 ustawy Pzp. Jego aktualizacje również zamieszczono w Biuletynie Zamówień Publicznych oraz na stronie internetowej Urzędu, zgodnie z art. 23 ust. 4 ustawy Pzp.

Roczne sprawozdanie o udzielonych zamówieniach przekazano Prezesowi Urzędu Zamówień Publicznych 1 marca 2024 r., tj. w terminie określonym w art. 82 ust. 2 ustawy pzp.

(akta kontroli tom III str. 123-139)

2.1.9. Zobowiązania ogółem w części 85/24 – województwo śląskie na koniec 2023 r. wyniosły 44 746,5 tys. zł¹⁰⁶. Największy udział w tej kwocie stanowiły zobowiązania z tytułu dodatkowego wynagrodzenia / uposażenia rocznego¹⁰⁷ (32 654,5 tys. zł, tj. 73,0%) oraz z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne¹⁰⁸ (5 896,2 tys. zł, tj. 13,2%). Zobowiązania wymagalne wyniosły na koniec 2023 r. 13,4 tys. zł i wynikały z wyroków sądowych (koszty postępowań sądowych i odsetki oraz renta wyrównawcza). Zobowiązania te, w stosunku do zobowiązań wymagalnych na koniec 2022 r. (które również wynikały z wyroków sądowych), były niższe o 28,3%.

(akta kontroli tom IV str. 310-347)

Zobowiązania ogółem Urzędu (dysponenta III stopnia) na koniec 2023 r. wyniosły 16 689,0 tys. zł¹⁰⁹. Największy udział w tej kwocie stanowiły zobowiązania z tytułu: dodatkowego wynagrodzenia / uposażenia rocznego¹¹⁰ (9 696,5 tys. zł, tj. 58,1%), refundacji dodatku do wynagrodzenia dla kierownika specjalizacji, o którym mowa w art. 16m ust. 1a ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentystry¹¹¹ (2 285,8 tys. zł¹¹², tj. 13,7%), składek na ubezpieczenia społeczne¹¹³ (1 771,8 tys. zł, tj. 10,6%). Zobowiązania wymagalne Urzędu na koniec 2023 r. wyniosły 11,4 tys. zł i wynikały z wyroków sądowych. Zobowiązania te, w stosunku do zobowiązań wymagalnych Urzędu na koniec 2022 r. (które również wynikały z wyroków sądowych) były niższe o 26,0%. W wyniku badania zgodności zobowiązań Urzędu wykazanych w sprawozdaniu Rb-28 z wykonania planu wydatków budżetu

¹⁰⁵ Wojewoda ustalił budżet na 2023 r. dla Urzędu (dysponenta III stopnia) decyzją nr FBI.3111.44.26.2023 z dnia 20 lutego 2023 r.

¹⁰⁶ Dane według łącznego sprawozdania Rb-28 z wykonania planu wydatków budżetu państwa za 2023 r. z dnia 27 lutego 2024 r.

¹⁰⁷ §§ 4040, 4048, 4049 i 4070.

¹⁰⁸ §§ 4110, 4118 i 4119.

¹⁰⁹ Dane według jednostkowego sprawozdania Urzędu Rb-28 z wykonania planu wydatków budżetu państwa za 2023 r. z dnia 21 marca 2024 r. (korekta).

¹¹⁰ §§ 4040, 4048, 4049 i 4070.

¹¹¹ Dz.U. z 2023 r. poz. 1516, ze zm. Dalej: ustawa o zawodach lekarza.

¹¹² § 4320.

¹¹³ §§ 4110, 4118 i 4119.

państwa za 2023 r. z ewidencją księgową, nie stwierdzono nieprawidłowości. Nie stwierdzono również opóźnień w regulowaniu zobowiązań Urzędu, skutkujących zapłatą odsetek.

(akta kontroli tom II str. 117-124, tom IV str. 596-607)

2.1.10. W ramach sprawowanego przez Wojewodę nadzoru, o którym mowa w art. 175 ust. 1 i 2 ustawy o finansach publicznych, w części 85/24 – województwo śląskie, w 2023 r. pracownicy Urzędu przeprowadzili kontrole u beneficjentów (w tym j.s.t) otrzymujących środki pochodzące z budżetu państwa: Wydział Rodziny i Polityki Społecznej – 27 kontroli¹¹⁴, Wydział Rozwoju i Współpracy Terytorialnej – 21¹¹⁵, Wydział Kontroli – 15¹¹⁶, Wydział Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców – sześć¹¹⁷, Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego – pięć¹¹⁸, Wydział Infrastruktury – cztery¹¹⁹, Wydział Nadzoru Właścicielskiego – dwie kontrole¹²⁰. W wyniku przeprowadzonych kontroli sformułowano zalecenia oraz monitorowano ich realizację. Efektami przeprowadzonych kontroli były zwroty środków dotacji pobranych w nadmiernej wysokości i/lub wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem w łącznej kwocie 119,4 tys. zł (z należnymi odsetkami).

Wydział Kontroli przeprowadził również kontrole u dysponentów trzeciego stopnia w ramach części 85/24 – województwo śląskie (w WIIH, WIOŚ, WITD oraz Wojewódzkim Urzędzie Ochrony Zabytków w Katowicach), w zakresie prawidłowości gospodarowania środkami publicznymi oraz prowadzenia postępowań o udzielenie zamówienia publicznego.

Ponadto, w ramach sprawowanego przez Wojewodę nadzoru, wydziały merytoryczne przeprowadzały okresowe analizy wykonania wydatków, m.in. pod kątem wykorzystania środków dotacji i stanu realizacji zadań. Wydział Finansów i Budżetu

¹¹⁴ Cztery kontrole dotyczyły wykorzystania środków przyznanych na realizację Programu Współpracy Wojewody Śląskiego z Podmiotami Niepublicznymi w Zakresie Pomocy Społecznej na lata 2021-2025. Dwadzieścia trzy kontrole dotyczyły m.in.: ustalania uprawnień i wypłacanie zasiłków rodzinnych oraz dodatków do zasiłków rodzinnych, prawidłowości przyznawania świadczeń alimentacyjnych, świadczeń opiekuńczych oraz zasiłków rodzinnych i dodatków do tych zasiłków, prawidłowości przyznawania świadczeń w formie zasiłków stałych, zasiłków okresowych, wsparcia w ramach Rządowego Programu „Posiłek w Szkole i w Domu” (w ramach kompleksowych kontroli ośrodków pomocy społecznej), działalności środowiskowych domów samopomocy.

¹¹⁵ Kontrole obejmowały m.in.: dofinansowanie zadań realizowanych w ramach wieloletnich programów: Maluch+ 2017, 2020 i 2021 (w tym kontrole trwałości projektu), „Senior+”, Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0 na lata 2021-2025; wykorzystywanie środków dotacji udzielonej na realizację zadania polegającego na udzielaniu nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej.

¹¹⁶ Kontrole obejmowały prawidłowość wykorzystania dotacji przekazanych m.in. na: zadania związane z odbudową infrastruktury technicznej, zadania w zakresie wychowania przedszkolnego, wyposażenie szkół w podręczniki, materiały edukacyjne lub materiały ćwiczeniowe, dofinansowanie wypłat świadczeń pomocy materialnej dla uczniów o charakterze socjalnym, wynagrodzenie dla opiekuna prawnego, realizację programu „Opieka 75+”, świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego, zasiłki dla opiekunów, jednorazowe świadczenie w wysokości 4,0 tys. zł „Za życiem”.

¹¹⁷ Kontrole dotyczyły m.in. prawidłowości wydatkowania środków dotacji udzielonej na realizację zadań z zakresu: aktywizacji zawodowej, prowadzenia świetlicy integracyjnej dla dzieci romskich i nieromskich, przeprowadzania kwalifikacji wojskowej, wypłaty świadczeń pieniężnych dla posiadaczy Karty Polaka.

¹¹⁸ Kontrole obejmowały m.in. prawidłowość wykorzystania dotacji udzielonych na zadania z zakresu ratownictwa wodnego, na realizację projektów w ramach Programu ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań Razem bezpieczniej im. Władysława Stasiaka na lata 2018-2020.

¹¹⁹ Kontrole obejmowały m.in. wykorzystanie dotacji celowej na prace konserwatorskie na pomnikach przyrody oraz dotacji podmiotowej udzielonej w 2022 r. spółkom wodnym.

¹²⁰ Kontrole dotyczyły wykorzystania dotacji celowych udzielonych na realizację zadań związanych z gospodarką nieruchomościami.

opracował na tej podstawie informację zbiorczą o wykonaniu wydatków, według stanu na dzień 30 czerwca i 30 września 2023 roku¹²¹.

(akta kontroli tom VI str. 590-773)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W sytuacji stwierdzenia z końcem czerwca 2023 r. nadmiaru w kwocie 1 941,85 zł posiadanych środków pochodzących z rezerwy celowej poz. 68 *Środki na zadania w obszarze zdrowia*, przeznaczonych na sfinansowanie składek na ubezpieczenie zdrowotne należnych za 2022 r. w części nieopłaconej do końca 2022 r., w Urzędzie nie podjęto działań w celu skorygowania decyzji Ministra Finansów z 31 stycznia 2023 r.¹²² przyznającej te środki, jak również nie wydano decyzji o blokowaniu planowanych wydatków na podstawie art. 177 ust. 1 pkt 3 ustawy o finansach publicznych. Nie spełniało to kryterium rzetelności działania.

(akta kontroli tom V str. 507-551)

Dyrektor Wydziału Zdrowia wyjaśniła, że w związku z niską kwotą, niestanowiącą zagrożenia dla równowagi budżetowej, przeoczono wystąpienie do Wydziału Finansów i Budżetu o zawnioskowanie o korektę decyzji / wydanie decyzji o blokowaniu planowanych wydatków.

(akta kontroli tom V str. 553-554)

2. W Urzędzie nie monitorowano rzetelnie wykorzystania dotacji celowej z budżetu państwa udzielonej Marszałkowi na sfinansowanie stażu podyplomowego lekarzy i lekarzy dentystów.

a) Z *Informacji o wykorzystaniu środków na dzień 30 września 2023 r. i przewidywanym ich wykonaniu w 2023 r.*¹²³ przekazanej przez UMWSL 11 października 2023 r. wynikało, że do przewidywanego wykorzystania dotacji na dzień 31 grudnia 2023 r. włączono koszty obsługi zadania w kwocie (156,1 tys. zł), stanowiącej iloczyn kwoty 123 zł oraz liczby wszystkich lekarzy odbywających staż w 2023 r. (1 269). Taką też kwotę UMWSL przedstawił rozliczając dotację po zakończeniu roku budżetowego (10 i 15 stycznia oraz 14 lutego 2024 r.). Mając na uwadze, że poszczególne edycje stażu podyplomowego rozpoczynały się w jednym roku budżetowym (w marcu i październiku) i kończyły w następnym (w przypadku lekarzy trwały 13 miesięcy, a w przypadku lekarzy dentystów – 12 miesięcy), należało zauważyć, że Marszałek pobrał za danego stażystę ww. kwotę, w sytuacji gdy była ona już pobrana w roku poprzednim. Było to niezgodne z art. 15i ust. 1 ustawy o zawodach lekarza stanowiącym, iż koszt obsługi zadania wynosi 123 zł za każdego finansowanego lekarza stażystę. Nie zwrócono się jednak do UMWSL o wyjaśnienie tej kwestii i dokonanie stosownych korekt w trakcie roku budżetowego, podczas gdy w § 1 ust. 4 umowy o dotację zawartej z Marszałkiem 21 marca 2023 r.¹²⁴ postanowiono, że w przypadku stwierdzenia w *Informacji na 30 września 2023 r.* braków, nieścisłości lub nieprawidłowości, Wojewoda wezwie Marszałka do dokonania jej korekty w terminie 3 dni roboczych. Po zakończeniu roku budżetowego również nie podjęto żadnych działań w tej sprawie, w celu wyegzekwowania od Marszałka zwrotu środków dotacji pobranych w nadmiernej

¹²¹ Opracowanie informacji o wykonaniu wydatków według stanu na dzień 31 grudnia 2023 r. było w toku.

¹²² Nr MF/FS1.4143.3.5.2023.MF.27.

¹²³ Dalej: *Informacja na 30 września 2023 r.*

¹²⁴ Dalej: umowa o dotację.

wysokości. W wyniku kontroli P/24/001 *Wykonanie budżetu państwa w 2023 r. – wykorzystanie dotacji celowej z budżetu państwa na zadanie z zakresu administracji rządowej dotyczące organizowania, finansowania i zapewnienia warunków do odbywania przez lekarzy stażu podyplomowego*, przeprowadzonej w UMWSL, NIK stwierdziła, że kwota dotacji pobrana w nadmiernej wysokości wynosiła 70,6 tys. zł.

(akta kontroli tom V str. 641-643, tom VII str. 5-16, 28-51)

Dyrektor Wydziału Zdrowia wyjaśniła m.in.: „...Wydział Zdrowia zgłosił do planu kontroli w 2024 r. umowę (...) z dnia 21.03.2023 r. *Kwestia prawidłowości naliczenia kosztów obsługi będzie weryfikowana w trakcie przeprowadzonej kontroli. Bez przeprowadzenia kontroli trudno jest zweryfikować prawidłowość naliczenia kosztów obsługi*”.

(akta kontroli tom VII str. 147-150)

NIK zauważa, że wykorzystanie dotacji winno być monitorowane na bieżąco, w celu niezwłocznego wykrywania nieprawidłowości i podejmowania działań korygujących oraz zapobiegających.

b) Z *Informacji na 30 września 2023 r.* wynikało, że na ten dzień Marszałek wykorzystał 39 802,5 tys. zł, tj. średnio 4 422,5 tys. zł na miesiąc. Prognozowane wykorzystanie środków dotacji na koniec października 2023 r. wynosiło zatem 44 225,0 tys. zł, a na koniec listopada – 48 647,5 tys. zł. Tymczasem, zgodnie z umową o dotację (na etapie projektu nie konsultowano z Marszałkiem jej treści, w tym harmonogramu wypłat poszczególnych transz i ich wysokości), do września 2023 r. przekazano do UMWSL 45 000,0 tys. zł w dziewięciu transzach. Rzetelne monitorowanie wykorzystania dotacji winno zatem wykazać, że na początku listopada 2023 r. Marszałkowi może zabraknąć środków, jeśli dostatecznie szybko nie zostanie zawarty aneks do umowy o dotację, na podstawie którego nastąpi wypłata X transzy (pierwotny termin jego zawarcia ustalono na 2 listopada 2023 r., ostatecznie został zawarty 7 listopada 2023 r., a środki w kwocie 27 503,9 tys. zł w ramach X transzy przekazano 10 listopada 2023 r.). Tak też się stało. W wyniku kontroli P/24/001 *Wykonanie budżetu państwa w 2023 r. – wykorzystanie dotacji celowej z budżetu państwa na zadanie z zakresu administracji rządowej dotyczące organizowania, finansowania i zapewnienia warunków do odbywania przez lekarzy stażu podyplomowego*, przeprowadzonej w UMWSL, NIK stwierdziła bowiem nieterminowe regulowanie przez Marszałka zobowiązań wobec podmiotów prowadzących staż podyplomowy na łączną kwotę 1 308,4 tys. zł, w związku z wyczerpaniem środków otrzymanych od Wojewody w ramach dziewięciu transz. Opóźnienia wynosiły od trzech do 13 dni w stosunku do terminów upływających w okresie od 6 do 17 listopada 2023 r.

(akta kontroli tom V str. 640, tom VII str. 5-16, 90, 28-51)

Dyrektor Wydziału Zdrowia wyjaśniła m.in.: „*Sprawozdanie półroczne sporządzone za okres od 01.01.2023 do 01.06.2023 na dzień 30 czerwca 2023 r. (...) wykazało wykorzystanie planu dotacji tylko 44,10 %, natomiast sprawozdanie sporządzone na dzień 30 września 2023 r. (...) dotyczące wykorzystania środków wykazywało wykonanie planu na poziomie 72,58% – plan na rok 2023 r. na dzień 30 września 2023 r. wynosił 54 841 000,00 zł*”.

(akta kontroli tom VII str. 69-73)

NIK zauważa, że przedstawiony przez Dyrektora Wydziału Zdrowia wskaźnik wykorzystania dotacji (tj. stosunek kwoty wykorzystanej do kwoty ujętej w planie – 72,58%) nie jest odpowiedni dla monitorowania czy przekazane środki są wystarczające do terminowego regulowania zobowiązań Marszałka wobec podmiotów prowadzących staż podyplomowy. Na dzień 30 września 2023 r. Marszałkowi nie przekazano bowiem całej kwoty 54 841,0 tys. zł ujętej w pierwotnej (przed zawarciem aneksu) umowie dotacji, lecz 45 000,0 tys. zł. Zdaniem NIK, bardziej odpowiedni jest wskaźnik stanowiący stosunek kwoty wykorzystanej do kwoty otrzymanej przez Marszałka, tj. 88,45%, który wskazywał, że z początkiem listopada 2023 r. środki przekazane w ramach dziewięciu transz zostaną wydatkowane w całości.

(akta kontroli tom VII str.5-16)

3. W sytuacji stwierdzenia nadmiaru w kwocie 1 409,1 tys. zł posiadanych środków pochodzących z rezerwy celowej poz. 68 *Środki na zadania w obszarze zdrowia*, przeznaczonych na dotację celową dla Marszałka na sfinansowanie stażu podyplomowego lekarzy i lekarzy dentyistów, w Urzędzie nie podjęto działań w celu skorygowania decyzji Ministra Finansów z 29 września 2023 r. przyznającej środki z tej rezerwy w kwocie 19 072,0¹²⁵. Z kolei decyzję o blokowaniu planowanych wydatków na podstawie art. 177 ust. 1 pkt 3 ustawy o finansach publicznych wydano ze zwłoką.

W dniu 11 października 2023 r. UMWSL przekazał do Urzędu *Informację na 30 września 2023 r.* Z informacji tej wynikało, że Marszałek z ww. kwoty nie wykorzystał 1 409,1 tys. zł. Pismem z dnia 12 października 2023 r. Dyrektor Wydziału Zdrowia zawnioskowała o zablokowanie ww. kwoty, lecz decyzję w tej sprawie ówczesna Dyrektorka Wydziału Finansów i Budżetu (działając z upoważnienia Wojewody) wydała dopiero 10 listopada 2023 r., tj. po 29 dniach, co nie spełniało kryterium rzetelności działania.

(akta kontroli tom VII str. 23-27)

Dyrektor Wydziału Finansów i Budżetu wyjaśnił: *„Dysponent części budżetowej może podjąć decyzję o blokadzie środków po zaistnieniu przesłanek wskazanych w art. 177 ust. 1 ustawy (...) o finansach publicznych (...). Decyzje o dokonaniu blokady są przygotowane wówczas, gdy jednoznacznie można stwierdzić brak możliwości realizacji wydatków. Ponadto należy każdorazowo mieć na względzie fakt, iż blokada oznacza brak możliwości dysponowania danymi środkami. W odniesieniu do decyzji o blokowaniu wydatków z rezerwy celowej poz. 68 (...) w kwocie 1 409 085,00 zł (środki niepodzielone przez Wydział Zdrowia) (...) dotacja przeznaczona była na zadanie zlecone jednostce samorządu terytorialnego. Zgodnie z art. 170 ust. 1 ustawy (...) o finansach publicznych (...) zmiany kwot dotacji celowych mogą nastąpić w terminie do 15 listopada danego roku budżetowego, co powodowało obawę, że Samorząd Województwa może jeszcze zwrócić się z wnioskiem o zwiększenie dotacji na 2023 rok”.*

(akta kontroli tom VI str. 335, 337)

NIK zauważa, że brak możliwości realizacji wydatków jednoznacznie stwierdziła Dyrektorka Wydziału Zdrowia występując do Dyrektorki Wydziału Finansów i Budżetu o zablokowanie 1 409,1 tys. zł, w oparciu o dane przedstawione przez Marszałka Województwa Śląskiego w *Informacji na 30 września 2023 r.* Dokument ten, zgodnie

¹²⁵ Nr MF/FS1.4143.3.119.2023.MF.4510.

z § 1 ust. 5 umowy o dotację, stanowił podstawę zawarcia aneksu do tej umowy określającego wysokość ostatniej X transzy.

4. W okresie od 6 listopada do 18 grudnia 2023 r. podejmowano działania¹²⁶ w celu nabycia 200 szt. laptopów z wyposażeniem¹²⁷ z przeznaczeniem dla pracowników Urzędu¹²⁸ i w rezultacie w dniu 27 grudnia 2023 r. poniesiono na ten cel wydatek w kwocie 1 463,7 tys. zł¹²⁹ (12,6% wartości badanej próby wydatków dysponenta III stopnia) w sytuacji, gdy Urząd nie był przygotowany do tego, żeby zakupiony sprzęt niezwłocznie oddać pracownikom do użytkowania zgodnie z przeznaczeniem. Nie spełniono zatem kryterium celowości wydatków publicznych określonego w art. 44 ust. 3 pkt 1 ustawy o finansach publicznych.

Świadczy o tym fakt, że na dzień 1 marca 2024 r. żaden z zakupionych laptopów nie został wydany pracownikom Urzędu do użytkowania, a na dzień zakończenia czynności kontrolnych NIK (2 kwietnia 2024 r.), tj. po trzech i pół miesiąca od dostawy – wydano pięć szt. Ponadto, na dzień 6 listopada 2023 r. (tj. na dzień sporządzenia wniosku o wyrażenie zgody na realizację wydatku) na stanie magazynowym Urzędu znajdowało się 26 szt. nowych laptopów zakupionych jeszcze w listopadzie 2022 r.¹³⁰, a na dzień 1 marca 2024 r. 11 z nich nie zostało wydanych do użytkowania. Na ten dzień w magazynie pozostawało także siedem z 24 laptopów, o które zawnioskowano w okresie od lutego do października 2023 r.¹³¹ O niecelowości zakupu w 2023 r. 200 szt. laptopów świadczy również brak wystarczającej liczby licencji na oprogramowanie do szyfrowania danych na laptopach, które winno być przeprowadzone zgodnie z § 95 dokumentu pn. *System Zarządzania Bezpieczeństwem Informacji w Śląskim Urzędzie Wojewódzkim w Katowicach*¹³², bowiem według stanu na 6 listopada 2023 r. dostępne były 104 licencje, a według stanu na 1 marca 2024 r. – 72 i dopiero w toku kontroli NIK (po zwróceniu się kontrolerów NIK o udzielenie wyjaśnień dotyczących użytkowania zakupionych laptopów¹³³) w Urzędzie podjęto działania w celu uzupełnienia braków w tym zakresie¹³⁴.

(akta kontroli tom II str. 346-515)

Dyrektor Biura Administracyjnego wyjaśniła, że w momencie dokonywania decyzji o zakupie 200 laptopów planowano rozpocząć ich sukcesywne wydawanie do użytkowania począwszy od stycznia 2024 r., jednakże proces ten uległ spowolnieniu, z uwagi na zmiany organizacyjne (obsługa związana z powstawaniem nowych i reorganizowaniem istniejących stanowisk komputerowych obciążała pracowników helpdesku, odpowiedzialnych za konfigurację i przygotowanie do użytku przedmiotowych laptopów) oraz brak wystarczającej liczby licencji

¹²⁶ Wniosek o wyrażenie zgody na realizację wydatku (nr 2023/11/5) Dyrektor Biura Organizacyjnego sporządziła 6 listopada 2023 r., umowę wykonawczą (nr BA.I.273.100.2023, w Centralnym Rejestrze Umów pod nr 023/11/17) zawarto 29 listopada 2023 r. (w ramach umowy ramowej zawartej przez Centrum Obsługi Administracji Rządowej), laptopy odebrano 18 grudnia 2023 r.

¹²⁷ Torby do laptopa, zewnętrzne nagrywarki DVD, myszki laserowe.

¹²⁸ Wydziału Rodziny i Polityki Społecznej, Wydziału Infrastruktury, Wydziału Zdrowia, Wydziału Kontroli, Biura Organizacyjno-Budżetowego.

¹²⁹ Faktura zakupu nr FS140/C23/12/2023 z 21 grudnia 2023 r. (w próbie wydatków dwa zapisy księgowo).

¹³⁰ Faktura nr FS 46/C22/11/2022 z dnia 14 listopada 2022 r.

¹³¹ Wnioski z dnia: 13 lutego, 1 i 27 czerwca, 14 września, 23 października 2023 r., odpowiednio o nr: 2023/02/36 (dwie szt.), 2023/06/1/FP (dwie szt.), 2023/06/2/FP (cztery szt.), 2023/09/40 (dwie szt.) i 2023/10/38 (14 szt.).

¹³² Załącznik nr 1 do zarządzenia Wojewody nr 90/22 z dnia 28 marca 2022 r. w sprawie ustalenia Systemu Zarządzania Bezpieczeństwem Informacji w Śląskim Urzędzie Wojewódzkim w Katowicach.

¹³³ Pismem nr LKA.410.1.2.2024/KM02 z dnia 16 lutego 2024 r.

¹³⁴ W dniu 21 lutego 2024 r. sporządzono wniosek o wyrażenie zgody na zakup licencji dla 200 użytkowników, a dniu 18 marca 2024 r. podpisano stosowną umowę.

na oprogramowanie do szyfrowania danych. Jak dalej wyjaśniła Dyrektor Biura Administracyjnego, rozpoczęcie procesu przekazywania sprzętu do użytkowania zaplanowano na okres od kwietnia do sierpnia 2024 r., pod warunkiem planowego zakończenia prac związanych z uruchomieniem pomieszczeń obsługi cudzoziemców w nowym budynku Urzędu przy ul. Damrota 16 w Katowicach i obsługą wszystkich użytkowników w tym budynku.

Dyrektor Biura Administracyjnego wyjaśniła ponadto, że zakup sprzętu nastąpił w ramach umowy ramowej zawartej przez centralnego zamawiającego (Centrum Obsługi Administracji Rządowej) w kwietniu 2023 r. na okres 12 miesięcy, z zamiarem zawarcia kolejnej umowy ramowej najwcześniej w lipcu 2024 r. Istniała więc obawa, że gdyby zakup sprzętu nie został zrealizowany w 2023 r., nastąpiłaby przerwa w możliwości zaspokojenia potrzeb Urzędu przez okres kilku miesięcy, mając na uwadze, że zapotrzebowanie na laptopy znacznie się zwiększyło wraz z wprowadzeniem pracy zdalnej, a zamawiający działają w praktyce na zasadzie „kto pierwszy ten lepszy”, aż do wyczerpania łącznej puli wynagrodzenia określonego w umowie ramowej dla wszystkich jednostek administracji rządowej.

Nie kwestionując zasadności zakupu laptopów w 2024 r., NIK zauważa, że w 2023 r. Urząd nie był przygotowany na użytkowanie dodatkowych 200 szt. tych urządzeń, nie zapewnił bowiem wystarczającej liczby licencji na oprogramowanie do wymaganego szyfrowania danych, a w magazynie nadal pozostawały poprzednio zakupione laptopy. W rezultacie na dzień 1 marca 2024 r. ani jeden z zakupionych laptopów nie był wykorzystywany od ponad dwóch miesięcy, a po zwróceniu się kontrolerów NIK o wyjaśnienia w tej sprawie wydano do użytkowania pięć szt. (stan na 2 kwietnia 2024 r.). Jak wyjaśniła Dyrektor Biura Administracyjnego, zakończenie procesu przekazywania sprzętu do użytkowania planowane jest w sierpniu 2024 r., tj. po ośmiu miesiącach od jego zakupu. NIK zwraca uwagę, że okres ten stanowi ponad 1/5 okresu ich gwarancji (36 miesięcy, z wyłączeniem okresu gwarancji na baterie, który wynosił 12 miesięcy). Ponadto NIK zauważa, że umowa ramowa z kwietnia 2023 r. umożliwiała zakup laptopów w terminie późniejszym, gdyż obowiązywała również w 2024 r., a po jej wygaśnięciu miała być zawarta kolejna umowa ramowa.

(akta kontroli tom II str. 516-559)

5. W przypadku czterech not księgowych (z ośmiu, które znalazły się w badanej próbie wydatków dysponenta III stopnia) na łączną kwotę 425,9 tys. zł (3,7% wartości badanej próby wydatków dysponenta III stopnia) wystawionych przez podmioty prowadzące szkolenie specjalizacyjne na podstawie umów zawartych z Wojewodą o refundację dodatku do wynagrodzenia dla kierowników specjalizacji, stosownie do art. 16m ust. 1b ustawy o zawodach lekarza, pracownicy Oddziału ds. Kształcenia Podyplomowego Wydziału Zdrowia nie dokonali rzetelnej weryfikacji prawidłowości kwot do zapłaty, co skutkowało zawyżeniem czterech wydatków o łączną kwotę 3 481,23 zł¹³⁵ (0,8%). Było to związane z nieegzekwowaniem od podmiotów prowadzących szkolenie specjalizacyjne wypełniania obowiązków określonych w umowach zawartych z Wojewodą, w zakresie rzetelnego przedstawiania danych w zestawieniach sporządzonych według wzorów określonych w załącznikach nr 1 i 2 do umów, które umożliwiłyby weryfikację wykazanych w notach księgowych kwot pod względem stosowania zasad określonych w art. 16m ust. 1a ustawy o zawodach

¹³⁵ Z tego: 579,17 zł z noty księgowej nr 125/2023 z dnia 8 listopada 2023 r., 913,32 zł z noty księgowej nr 224 z dnia 19 września 2023 r., 1 533,34 zł z noty księgowej nr 235 z dnia 15 czerwca 2023 r. i 455,40 zł z noty księgowej nr 21/2023 z dnia 30 kwietnia 2023 r.

lekarza oraz wytycznych otrzymanych z Ministerstwa Zdrowia¹³⁶. Zestawienia te zwieraly bowiem błędy polegające na: nieuwzględnieniu niepełnego wymiaru etatu kierownika specjalizacji, przyjęciu nieprawidłowej liczby dni nieobecności lekarzy odbywających szkolenie specjalizacyjne, nieprzedstawieniu danych dotyczących nieobecności kierowników specjalizacji, dokonaniu odliczenia z tytułu nieobecności lekarza odbywającego szkolenie specjalizacyjne w nieprawidłowej wysokości.

(akta kontroli tom II str. 560-716)

Dyrektor Wydziału Zdrowia wyjaśniła m.in.: „Pracownicy Oddziału ds. Kształcenia Podyplomowego nie weryfikują załączników nr 1 i nr 2 do not księgowych pod względem rachunkowym (...) Wydział Zdrowia weryfikuje przesłane dokumenty wyłącznie pod względem merytorycznym”. Wyjaśniła również: „Podstawą zatwierdzenia not księgowych wraz z załącznikami nr 1 i nr 2 są dane zawarte w tych dokumentach, potwierdzone przez dyrektora podmiotu szkolącego. Podkreślić należy, że to podmiot szkolący jest zobowiązany do wypłaty dodatków dla kierowników specjalizacji po wyliczeniu jego prawidłowej wysokości na podstawie posiadanych dokumentów kadrowo-płacowych. Tutejszy Wydział nie posiada odrębnych danych umożliwiających weryfikację wymiaru zatrudnienia czy nieobecności kierownika specjalizacji w przekazanych dokumentach. Podkreślić należy, że pracownicy weryfikują, pod względem merytorycznym, dokumentację dotyczącą finansowania dodatku do wynagrodzenia dla kierowników specjalizacji na podstawie danych zawartych w SMK¹³⁷, a powyższych danych w tym systemie nie ma. Informacje dotyczące wymiaru zatrudnienia czy nieobecności kierownika specjalizacji mogą być weryfikowane w trakcie kontroli zgodnie z § 4 umowy zawartej z podmiotami szkolącymi”.

NIK zwraca uwagę, że w § 2 ust. 2 umowy, zawartej pomiędzy Wojewodą i kierownikiem podmiotu prowadzącego szkolenie specjalizacyjne, podmiot ten został zobowiązany do przedstawiania Wojewodzie, wraz z notą księgową, określonych danych w zestawieniach sporządzonych według wzorów ustalonych w załącznikach nr 1 i 2 do umowy. W zestawieniu według załącznika nr 1, w kol. 4 podmiot prowadzący szkolenie specjalizacyjne winien przedstawić m.in. wymiar etatu kierownika specjalizacji, a w zestawieniu według załącznika nr 2 w kol. 3-5 i 8-10 – datę początkową oraz końcową, a także liczbę dni nieobecności odpowiednio kierownika specjalizacji i lekarza nadzorowanego. Jeśli nie dopełnił tego obowiązku, Wojewoda miał prawo, w myśl § 3 ust. 3 umowy, wezwać go do uzupełnienia braków formalnych, a w myśl § 3 ust. 10 umowy, żądać udzielenia wszelkich informacji i przedłożenia dokumentów stanowiących podstawę rozliczeń. NIK nie podziela zatem stanowiska, iż zweryfikowanie prawidłowości kwot określonych w notach księgowych wystawionych przez podmiot prowadzący szkolenie specjalizacyjne wymagało przeprowadzenia kontroli w tym podmiocie.

(akta kontroli tom II str. 717-773, 575-585, 615-625, 658-668, 700-710)

6. W pierwszym (unieważnionym) postępowaniu, przeprowadzonym w trybie przetargu nieograniczonego o udzielenie objętego badaniem zamówienia

¹³⁶ Pisma Dyrektora Departamentu Rozwoju Kadr Medycznych nr RKL.07.7.2021.GG z 25 lutego i 7 maja 2021 r. skierowane do urzędów wojewódzkich.

¹³⁷ Jak wyjaśniła Dyrektorka Wydziału Zdrowia, do weryfikacji merytorycznej wykorzystywano dane dotyczące: kierownika specjalizacji (imię, nazwisko), kierownika modułu podstawowego (imię, nazwisko), jednostki prowadzącej szkolenie specjalizacyjne oraz modułu podstawowy, rzeczywistej daty rozpoczęcia i zakończenia szkolenia specjalizacyjnego przez lekarzy w danym podmiocie, daty rozpoczęcia i zakończenia pełnienia funkcji kierownika specjalizacji lub kierownika modułu podstawowego w danym podmiocie.

na świadczenie dla Urzędu w okresie od 1 stycznia 2023 r. do 31 grudnia 2026 r. usług pocztowych w obrocie krajowym i zagranicznym, wyznaczono termin składania ofert uniemożliwiający dotrzymanie terminów określonych w art. 135 ust. 2 ustawy Pzp na złożenie wniosku o wyjaśnienie treści SWZ, czym naruszono art. 131 ust. 1 ustawy Pzp, w myśl którego, zamawiający winien wyznaczyć termin składania ofert, z uwzględnieniem złożoności i specyfiki przedmiotu zamówienia oraz czasu niezbędnego do ich przygotowania i złożenia.

Ogłoszenie o zamówieniu przekazano 17 listopada 2022 r. (czwartek) do opublikowania w Dzienniku Urzędowym UE¹³⁸, opublikowano je 22 listopada 2022 r. (wtorek), a termin składania ofert wyznaczono na 28 listopada 2022 r. (poniedziałek) o godz. 10.00. Potencjalni wykonawcy mieli zatem sześć dni (w tym sobotę i niedzielę) na przygotowanie i złożenie oferty. W dniu 25 listopada 2022 r., tj. trzy dni przed terminem składania ofert, wpłynął do Urzędu wniosek Poczty Polskiej S.A. o wyjaśnienie treści SWZ, a zamawiający nie udzielił wyjaśnienia, z uwagi na niedochowanie przez wnioskującego terminów określonych w art. 135 ust. 2 ustawy Pzp. Należy jednak zauważyć, że nie było możliwe ich dotrzymanie, gdyż upływały one na 14 dni przed upływem terminu składania ofert (14 listopada 2022 r.) albo siedem dni przed upływem terminu składania ofert (21 listopada 2022 r., jeśli wystąpiła pilna potrzeba udzielenia zamówienia) w sytuacji, gdy ogłoszenie o zamówieniu zostało opublikowane 22 listopada 2022 r. i dopiero w tym dniu potencjalni wykonawcy mogli się z nim zapoznać.

W postępowaniu nie wpłynęły żadne oferty więc zostało ono unieważnione i w konsekwencji zamówienie zostało udzielone w trybie z wolnej ręki Poczcie Polskiej S.A. Wynagrodzenie tego wykonawcy zostało ustalone w umowie w kwocie 12 538,5 tys. zł brutto, z której w 2023 r. wydatkowano 2 945,9 tys. zł.

(akta kontroli tom III. str. 141-146, 401-407, 417-437, 526-531)

Dyrektor Biura Administracyjnego i Kierownik Oddziału ds. Zamówień Publicznych w obszernych wyjaśnieniach wskazali m.in., że:

a) Zgodnie z art. 360 pkt 3 ustawy Pzp, zamawiający, udzielając zamówień, o których mowa w art. 359 pkt 1 ustawy Pzp, może nie stosować przepisów ustawy Pzp dotyczących minimalnych terminów składania wniosków o dopuszczenie do udziału w postępowaniu lub terminów składania ofert. Oznacza to, że zamawiający wskazuje termin respektując jedynie zasadę, by był to termin, który umożliwia złożenie oferty z uwzględnieniem specyfiki przedmiotu zamówienia i jego złożoności.

b) Przepis art. 138 ust. 2 pkt 2 ustawy Pzp, dający możliwość skrócenia terminu składania ofert, nie zawiera daleko idących obostrzeń. W związku z tym jego zastosowanie nie jest uzależnione od tego czy pilna potrzeba wynikała z przyczyn leżących po stronie zamawiającego, a także od tego czy zaistnienie pilnej potrzeby można było wcześniej przewidzieć.

c) Publikacja ogłoszenia w DUUE winna nastąpić w ciągu 48 godzin od jego przekazania do publikacji (art. 88 ust. 3 ustawy Pzp) i z uwzględnieniem powyższego okresu zamawiający wyznaczył termin składania ofert. Zamawiający nie może ponosić ujemnych skutków z powodu nieopublikowania ogłoszenia w ww. terminie.

Odnośnie do wyżej przedstawionych argumentów, NIK zauważa, że:

¹³⁸ Dalej: DUUE.

Ad a) W myśl przytoczonych przez Dyrektora Biura Administracyjnego przepisów, zamawiający może nie stosować art. 138 ustawy Pzp, określającego terminy składania ofert, nie jest jednak, zdaniem NIK, zwolniony ze stosowania art. 135 ust. 2 ustawy Pzp, określającego terminy na złożenie wniosku o wyjaśnienie treści SWZ oraz terminy na udzielenie wyjaśnień przez zamawiającego. Jak wskazała Dyrektora Biura Administracyjnego, zamawiający winien także wyznaczyć termin składania ofert z uwzględnieniem złożoności i specyfiki przedmiotu zamówienia oraz czasu niezbędnego do ich przygotowania i złożenia, stosownie do art. 131 ust. 1 ustawy Pzp.

Ad b) Zamawiający uniemożliwił dotrzymanie zarówno czternastodniowego, jak i siedmiodniowego terminu na złożenie wniosku o wyjaśnienie treści SWZ. Należy przy tym zauważyć, że Zamawiający wszczął postępowanie (17 listopada 2022 r. przekazano ogłoszenie o zamówieniu do publikacji w DUUE) dopiero po blisko trzech miesiącach od sporządzenia wniosku w tej sprawie przez Zastępcę Dyrektora Biura Organizacyjno-Budżetowego (22 sierpnia 2022 r.), co Dyrektor Biura Administracyjnego i Kierownik Oddziału ds. Zamówień Publicznych wyjaśnili trudną sytuacją kadrową w Oddziale ds. Zamówień Publicznych i mnogością prowadzonych postępowań w trybach ustawowych.

Ad c) NIK zauważa, że art. 88 ust. 3 ustawy Pzp określa wyjątek od zasady pierwszeństwa publikacji ogłoszenia o zamówieniu w DUUE. Zamawiający może udostępnić ogłoszenie w innych miejscach (w tym na stronie internetowej zamawiającego), gdy nie został powiadomiony o publikacji w DUUE w terminie 48 godzin od potwierdzenia przez Urząd Publikacji Unii Europejskiej otrzymania tego ogłoszenia. Zakładając, że przekazane do opublikowania w DUUE ogłoszenie o zamówieniu (17 listopada 2022 r.) zostałyby opublikowane w DUUE w terminie 48 godzin (19 listopada 2022 r.), potencjalni wykonawcy mieliby dziewięć dni na przygotowanie i złożenie oferty (do 28 listopada 2022 r.), w sytuacji gdy podstawowy termin na złożenie wniosku o wyjaśnienie treści SWZ wynosił 14 dni przed upływem terminu składania ofert, albo siedem dni przed upływem terminu składania ofert, jeśli wystąpiła pilna potrzeba udzielenia zamówienia.

(akta kontroli tom III str. 1-53)

7. W umowie na świadczenie dla Urzędu usług pocztowych w obrocie krajowym i zagranicznym w okresie od 1 stycznia 2023 r. do 31 grudnia 2026 r. zawartej w wyniku przeprowadzenia, na podstawie art. 214 ust. 1 pkt 6 ustawy Pzp, postępowania o udzielenie zamówienia w trybie z wolnej ręki, zmieniono warunki zamówienia określone w uprzednio unieważnionym (z powodu niezłożenia żadnej oferty) postępowaniu o udzielenie ww. zamówienia w trybie przetargu nieograniczonego, tj. zrezygnowano z zabezpieczenia należytego wykonania umowy, które pierwotnie wynosiło 5% oraz dziesięciokrotnie zmniejszono kary umowne z tytułu braku odbioru przesyłek (z 1 000,00 zł na 100,00 zł) oraz trzykrotnie – z tytułu niestawienia się wykonawcy o czasie po odbiór przesyłek (z 150,00 zł na 50,00 zł). Uległy zatem zmianie w istotny sposób pierwotne warunki zamówienia, co wyłącza, w świetle ww. przepisu, możliwość udzielenia zamówienia z wolnej ręki.

(akta kontroli tom III str. 154-180, 275-367, 459)

Dyrektor Biura Administracyjnego i Kierownik Oddziału ds. Zamówień Publicznych w obszernych wyjaśnieniach wskazali m.in., że:

a) Zamawiający od samego początku nie zamierzał wymagać wniesienia zabezpieczenia należytego wykonania umowy, a zapis o zabezpieczeniu należytego wykonania umowy znalazł się w SWZ przez pomyłkę.

b) W zakresie kar umownych pierwotne warunki zamówienia nie uległy zmianie, gdyż zaproszenie do negocjacji w trybie zamówienia z wolnej ręki zawierało identyczny wzór umowy jaki obowiązywał w pierwotnym postępowaniu. Wysokość kar umownych została zmieniona dopiero w procesie negocjacji, przeprowadzonych stosownie do art. 213 ustawy Pzp. Umowa zawierana w konsekwencji zastosowania trybu zamówienia z wolnej ręki nie jest umową adhezyjną (przystąpienia). Proces negocjacji polega na ustaleniu warunków umowy akceptowalnych przez obie strony umowy. Brak osiągnięcia konsensusu w toku negocjacji prowadzi do niezawarcia umowy.

c) Z uwagi na status wyznaczonego operatora Poczta Polska S.A. ma bardzo silną pozycję negocjacyjną. Zamawiający podejmował próby ustalenia wysokości kar umownych na możliwie najwyższym poziomie zabezpieczającym jego interesy, jednak Poczta Polska S.A. cały czas odmawiała zawarcia umowy na tak określonych warunkach. Ostatecznie zamawiający wyraził zgodę na kary umowne w wysokości 100,00 zł i 50,00 zł, mając na uwadze konieczność zachowania ciągłości usług pocztowych, bez których Urząd nie byłby w stanie realizować swoich zadań ustawowych.

d) Gdyby zamawiający nie stosował w tym przypadku przepisów ustawy Pzp (w myśl art. 10 ust. 2 pkt 4 ustawy Pzp nie miał takiego obowiązku, bowiem Poczta Polska S.A. ma status wyznaczonego operatora), musiałby zawrzeć umowę na warunkach wynikających z powszechnego taryfikatora i na wzorcu umowy Poczty Polskiej S.A., co byłoby dalece mniej korzystne.

(akta kontroli tom III str. 1-53)

NIK zwraca uwagę, że w unieważnionym postępowaniu przeprowadzonym w trybie przetargu nieograniczonego (ogłoszonym 22 listopada 2022 r.) potencjalnym wykonawcom przedstawiono w SWZ m.in. wymóg wniesienia zabezpieczenia wykonania umowy w maksymalnej wysokości określonej w art. 452 ust. 2 ustawy Pzp, tj. 5% ceny całkowitej podanej w ofercie (obliczając 5% od kwoty jaką zamawiający zamierzał przeznaczyć na sfinansowanie zamówienia zabezpieczenie wynosiłoby ponad 600,0 tys. zł). Wymogu takiego zamawiający nie zawarł w zaproszeniu do negocjacji z 2 grudnia 2022 r., skierowanym do Poczty Polskiej S.A. Ponadto w umowie zawartej z Poczta Polska S.A. po przeprowadzeniu negocjacji w trybie z wolnej ręki obniżono wysokość kar umownych w stosunku do wysokości kar umownych określonych we wzorze umowy załączonym do SWZ w postępowaniu przeprowadzonym w trybie przetargu nieograniczonego. Tym samym zostały zmienione w istotny sposób pierwotne warunki zamówienia. NIK zauważa, że zamówienie z wolnej ręki jest trybem szczególnym, stosowanym w sytuacjach, gdy zastosowanie innego, konkurencyjnego trybu postępowania, nie jest możliwe. Ustawodawca dopuszcza jego stosowanie tylko w szczególnych przypadkach, których katalog zamknięty (w przypadku zamówienia klasycznego o wartości równej lub przekraczającej progi unijne) zawiera art. 214 ust. 1 ustawy Pzp. Przepisy zezwalające na odstępianie od stosowania trybów podstawowych muszą być zawsze interpretowane ściśle, a lista przesłanek umożliwiających zastosowanie poszczególnych trybów ma charakter wyczerpujący.

Należy również zauważyć, że konieczność zapewnienia ciągłości usług pocztowych od 1 stycznia 2023 r. była znana zamawiającemu. Zamawiający wszczął

postępowanie w trybie przetargu nieograniczonego o udzielenie zamówienia na świadczenie tych usług. Postępowanie wszczęto jednak dopiero po blisko trzech miesiącach od sporządzenia wniosku w tej sprawie przez Zastępcę Dyrektora Biura Organizacyjno-Budżetowego (22 sierpnia 2022 r.) w sytuacji, gdy do 1 stycznia r. pozostało 13 dni listopada i grudzień 2022 r. Wpłynęło to na osłabienie pozycji negocjacyjnej zamawiającego podczas następnego podstępownia o udzielenie zamówienia na świadczenie tych usług, przeprowadzonego w trybie z wolnej ręki w grudniu 2022 r.

2.2. Wydatki budżetu środków europejskich

Opis stanu
faktycznego

W ustawie budżetowej w części 85/24 – województwo śląskie zaplanowano wydatki BŚE w kwocie 9 240,0 tys. zł, które poniesiono na realizację:

- projektu pn. *Wzmocnienie państwowej inspekcji sanitarnej poprzez zakup innowacyjnego wyposażenia przez Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Katowicach*¹³⁹ w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020¹⁴⁰ – opracowano i wdrożono specjalistyczne oprogramowanie do zarządzania działalnością laboratoryjną i systemem zarządzania zgodnie z normą PN-EN ISO/IEC 17025, jak również zakupiono sprzęt¹⁴¹;
- projektu pn. *Opieka nad dziećmi do lat 3 – program Maluch+* w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego na lata 2021-2027¹⁴² – sfinansowano wynagrodzenia wraz z pochodnymi pracowników zaangażowanych w realizację projektu.

W trakcie roku budżetowego zwiększono plan do kwoty 66 292,2 tys. zł o środki pochodzące:

1) z rezerwy celowej poz. 98 *Finansowanie programów z budżetu środków europejskich* (56 866,9 tys. zł), z przeznaczeniem na realizację:

- projektu pn. *Wsparcie systemu ratowniczo-gaśniczego* przez KW PSP w ramach POIiŚ – zakupiono: trzy wielofunkcyjne pojazdy (jeden typu UTV i dwa typu quad) z alternatywnym napędem gaśnicowym, wraz z przyczepami do ich transportu; samochód wsparcia dekontaminacji podczas działań medycznych przy zagrożeniach CBRNE¹⁴³, cztery namioty z osprzętem; nośnik kontenerowy, zestaw sprzętu akumulatorowego i ręcznego dla grup poszukiwawczo ratowniczych oraz sześć sztuk sprzętu analitycznego;
- projektu pn. *Usprawnienie systemu ratownictwa na drogach – etap V* przez KW PSP w ramach POIiŚ – zakupiono: sześć średnich i siedem ciężkich samochodów

¹³⁹ Dalej WSSE.

¹⁴⁰ Dalej: POIiŚ.

¹⁴¹ Dwa zestawy do chromatografii cieczowej z podwójną detekcją mas LC-MS/MS, chromatograf gazowy dwukanałowy z detektorem typu μ ECD/FID, chromatograf cieczowy UHPLC – system do wysokosprawnej chromatografii cieczowej UHPLC z detektorem mas UV-VIS z matrycą diodową i detektorem fluorescencyjnym, dwie zmywarki laboratoryjne, sześć dygestoriów, chromatograf gazowy sprzężony z wysokorozdzielczym kwadrupolowym detektorem mas z fragmentacją MS/MS plus autosampler wielozadaniowy, zestaw GC/MS/MS system GC-QQQ plus autosampler wielozadaniowy – chromatograf gazowy sprzężony z detektorem typu potrójny kwadrupol oraz z najnowszą edycją bibliotek widm wraz z instalacją na chromatografie.

¹⁴² Dalej: PFERS.

¹⁴³ Zagrożenia czynnikami chemicznymi, biologicznymi, radiologicznymi i nuklearnymi oraz eksplozją.

ratowniczo-gaśniczych ze zwiększonym potencjałem ratownictwa drogowego oraz trzy średnie samochody ratowniczo-gaśnicze z funkcją cięcia;

- projektu pn. *Wzmocnienie państwowej inspekcji sanitarnej poprzez zakup innowacyjnego wyposażenia* przez WSSE w ramach POIiŚ – zakupiono sprzęt¹⁴⁴ oraz meble laboratoryjne i biurowe;
- projektu pn. *Wzmocnienie infrastruktury powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych w celu zwiększenia efektywności ich działania* w ramach POIiŚ – zakupiono sprzęt dla powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych w Bielsku-Białej¹⁴⁵, Częstochowie¹⁴⁶, Jaworznie¹⁴⁷, Rybniku¹⁴⁸, Zawierciu¹⁴⁹ i Żywcu¹⁵⁰;
- projektu pn. *Wzmocnienie nadzoru sanitarno-epidemiologicznego Polski* w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020¹⁵¹ – dla Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Rudzie Śląskiej zakupiono wyposażenie dla dwóch stanowisk pracy nowo zatrudnionych pracowników;
- projektu pn. *Opieka nad dziećmi do lat 3 – program Maluch+* w ramach PFERS – zawarto 119 umów w sprawie przekazania dofinansowania na utworzenie i funkcjonowanie miejsc opieki, do rejestru żłobków i klubów dziecięcych lub wykazów dziennych opiekunów wpisanych zostało 20 instytucji opieki nad dziećmi w wieku do 3 lat z 480 miejscami;

2) z rezerwy celowej poz. 99 *Finansowanie wynagrodzeń w ramach budżetu środków europejskich* (185,3 tys. zł) z przeznaczeniem na sfinansowanie wynagrodzeń wraz z pochodnymi dla pracowników zaangażowanych w realizację:

- projektu pn. *Wzmocnienie nadzoru sanitarno-epidemiologicznego Polski* w ramach POWER w powiatowych stacjach sanitarno-epidemiologicznych w Bytomiu, Chorzowie i Rudzie Śląskiej;

¹⁴⁴ Zestaw do chromatografii cieczowej z podwójną detekcją mas LC-MS/MS oraz chromatograf gazowy sprzężony z wysokorozdzielczym kwadropolowym detektorem mas z fragmentacją MS/MS plus autosampler wielozadaniowy (ze środków pochodzących z rezerwy celowej poz. 98 i ustawy budżetowej).

¹⁴⁵ Spektrometr masowy z plazmą indukcyjnie wzbudzoną ICP-MS, chromatograf gazowy z dwoma detektorami μ ECD, zestaw do chromatografii cieczowej HPLC z detektorem DAD, FLD oraz wyposażeniem, chromatograf gazowy z detektorem masowym GC-MS z przystawką typu Purge&Trap, pięć dygestoriów laboratoryjnych, spektrofotometr VIS – model DR 3900, inkubator laboratoryjny z chłodzeniem, suszarkę laboratoryjną, inkubator z chłodzeniem POL-EKO, dwie szafy termostatyczne z wymuszonym obiegiem powietrza, termocykler Real Time PCR, trzy chłodziarki laboratoryjne, dwie chłodziarki farmaceutyczne wraz z monitoringiem temperatury Q-MSystem i komputerem do obsługi, serwer wraz z UPS, dwa urządzenia wielofunkcyjne, dwie niszczarki dokumentów, sześć zasilaczy awaryjnych UPS, cztery komputery stacjonarne z oprogramowaniem i monitorem oraz trzy komputery przenośne.

¹⁴⁶ Analizator rtęci, autoklaw/sterylizator, dwie chłodziarki laboratoryjne, chromatograf gazowy, chromatograf cieczowy, cztery cieplarki, detektor ECD i kolumny do chromatografu, homogenizator, komorę laminarną, piec mikrofalowy, dwa spektrofotometry, trzy szafy chłodzące, zestaw filtracyjny, zgrzewarkę, zmywarkę, serwer oraz 23 drukarki mobilne.

¹⁴⁷ Urządzenie wielofunkcyjne, trzy zasilacze UPS CyberPower, siedem kamer bezpieczeństwa wraz z oprzyrządowaniem, trzy drukarki mobilne, trzy komputery przenośne.

¹⁴⁸ Serwer wieloprocesorowy, oprogramowanie dla potrzeb laboratorium wraz z drukarką kodów kreskowych, zmywarkę laboratoryjną, komorę laminarną, szafę termostatyczną, spektrofotometr UV-VIS, pięć laptopów z oprogramowaniem.

¹⁴⁹ Autoklaw, trzy chłodziarki laboratoryjne, dwie cieplarki laboratoryjne, dygestorium, komplet mebli laboratoryjnych, spektrofotometr, suszarkę laboratoryjną, zamrażarkę, zmywarkę laboratoryjną, 11 drukarek mobilnych, cztery dyski komputerowe, urządzenie wielofunkcyjne, serwer komputerowy, sześć klimatyzatorów przenośnych.

¹⁵⁰ Szafę chłodniczą, chłodziarkę laboratoryjną, komorę laminarną, suszarkę laboratoryjną, wagę, luksomierz, zestaw filtracyjny, palnik gazowy, osiem klimatyzatorów, 30 koszy laboratoryjnych.

¹⁵¹ Dalej: POWER.

- projektu pn. *Opieka nad dziećmi do lat 3 – program Maluch+* w ramach PFERS w Urzędzie;
- projektu pn. *Profesjonalne wsparcie w zakresie wdrażania przepisów ustawy o ekonomii społecznej* w ramach PFERS w Urzędzie.

W 2023 r. poniesiono wydatki BŚE w kwocie 54 374,0 tys. zł, co stanowiło 82,0% planu po zmianach i 425,5% wydatków BŚE zrealizowanych w 2022 r. Ponad czterokrotny wzrost tych wydatków w porównaniu do roku poprzedniego był spowodowany w głównej mierze dofinansowaniem w 2023 r. w ramach BŚE zadań związanych z tworzeniem i funkcjonowaniem nowych miejsc opieki dla dzieci w wieku do lat trzech oraz zakupów inwestycyjnych dla jednostek PIS (w 2022 r. wydatki BŚE poniesiono wyłącznie na zakupy inwestycyjne w KW PSP). Realizacja wydatków BŚE w kwocie niższej niż planowano (po zmianach) dotyczyła przede wszystkim projektu pn. *Opieka nad dziećmi do lat 3 – program Maluch+*, gdyż ostateczni odbiorcy wsparcia w części przypadków: odstępowali od zawarcia umowy o przyznanie dofinansowania, nie występowali o kwoty wynikające z ofert konkursowych na rok 2023 z powodu przesunięć w czasie realizowanych zadań albo występowali o kwoty niepełne, przedkładali dokumenty wymagające korekt i wyjaśnień, co powodowało przesunięcie planowanych terminów zawierania umów, nie wnieśli zabezpieczenia prawidłowej realizacji umowy.

(akta kontroli tom VI str. 12-13, 30-365, 368-369)

Badanie pięciu z 29 (17,2%) decyzji¹⁵² zwiększających *per saldo* plan wydatków BŚE na 2023 r. w łącznej kwocie 15 150,9 tys. zł (26,6% zwiększenia planu wydatków BŚE z rezerw celowych) wykazało, że wnioskowanie o środki z rezerwy wynikało z faktycznych potrzeb i było celowe, a po otrzymaniu decyzji wprowadzono zmiany w planie. Przyznane środki wykorzystano w kwocie 3 299,5 tys. zł (21,8%), zgodnie z przeznaczeniem. Nie wykorzystano kwoty 11 851,4, w tym kwoty 11 851,2 tys. zł przeznaczonej na realizację projektu pn. *Opieka nad dziećmi do lat 3 – program Maluch+*, odnośnie której nie została podjęta decyzja o blokowaniu planowanych wydatków, co opisano poniżej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli tom VI str. 30-365)

W planie finansowym Urzędu (dysponent III stopnia) na 2023 r. zaplanowano wydatki BŚE w kwocie 240,0 tys. zł. W trakcie roku budżetowego zwiększono plan do kwoty 386,9 tys. zł o środki pochodzące z rezerwy celowej poz. 99 *Finansowanie wynagrodzeń w ramach budżetu środków europejskich* (146,9 tys. zł) z przeznaczeniem na sfinansowanie wynagrodzeń wraz z pochodnymi dla pracowników zaangażowanych w realizację projektów pn. *Opieka nad dziećmi do lat 3 – program Maluch+* oraz pn. *Profesjonalne wsparcie w zakresie wdrażania przepisów ustawy o ekonomii społecznej*. Zrealizowane wydatki BŚE Urzędu (dysponenta III stopnia) wyniosły w 2023 r. 337,1 tys. zł¹⁵³, co stanowiło 87,1% planu po zmianach (w roku poprzednim w Urzędzie nie wystąpiły wydatki BŚE). Realizacja wydatków BŚE w kwocie niższej niż planowano (po zmianach) dotyczyła przede wszystkim projektu pn. *Opieka nad dziećmi do lat 3 – program Maluch+* i wynikała z absencji pracowniczych (zwolnienia chorobowe, urlop bezpłatny), niższej niż pierwotnie zakładano wypłaty nagród specjalnych oraz nieprzyznania pracownikom nagród okresowych w IV kwartale 2023 r. W związku z powyższym w dniu 29 grudnia 2023 r. Wojewoda wydał, na podstawie art. 177 ust. 1 pkt 3 ustawy

¹⁵² Z 17 i 19 października, 7, 8 i 11 grudnia 2023 r.

¹⁵³ §§ 4017, 4027, 4117, 4127.

o finansach publicznych (tj. z uwagi na nadmiar posiadanych środków), decyzję o blokowaniu wydatków w kwocie 49,5 tys. zł planowanych na realizację tego projektu (dotyczy środków pochodzących z rezerwy celowej poz. 99).

(akta kontroli tom VI str. 110-136, 366-367)

Badanie próby wydatków BŚE Urzędu¹⁵⁴ w łącznej kwocie 171,3 tys. zł (50,8%) wykazało, że zostały one poniesione w okresie ich kwalifikowalności oraz do wysokości kwot ujętych w planie finansowym. Wydatki były niezbędne do realizacji projektu (pn. *Opieka nad dziećmi do lat 3 – program Maluch+*)¹⁵⁵ i zostały poniesione zgodnie z zasadą oszczędności. Zlecenie płatności do Banku Gospodarstwa Krajowego sporządzono w odpowiednim czasie, ujmując właściwe kwoty i w rezultacie wydatki zostały poniesione terminowo.

(akta kontroli tom II str. 791-888)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość, polegającą na tym, że nie wydano decyzji o blokowaniu planowanych wydatków, pomimo stwierdzenia przesłanek określonych w art. 177 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy o finansach publicznych, tj. opóźnień w realizacji zadań w ramach projektu pn. *Opieka nad dziećmi do lat 3 – program Maluch+* (tj. tworzenia i funkcjonowania nowych miejsc opieki) i związanego z tym nadmiaru posiadanych środków w kwocie 14 361,6 tys. zł (z tego 11 851,2 tys. zł dotyczyło wydatków BŚE oraz 2 510,4 tys. zł – wydatków budżetu państwa¹⁵⁶).

Pismem z dnia 22 grudnia 2023 r. Dyrektor Wydziału Rozwoju i Współpracy Terytorialnej zwróciła się do ówczesnej Dyrektor Wydziału Finansów i Budżetu o zablokowanie wydatków w łącznej kwocie 14 362,0 tys. zł, z uwagi na to, że ostateczni odbiorcy wparcia (OOW), których wykaz załączyła, przesunęli potrzeby z roku 2023 r. na rok 2024, zrezygnowali z przyznanego wsparcia, bądź nie wnieśli wymaganych zabezpieczeń, co uniemożliwiło wypłatę środków. W odpowiedzi, ówczesna Dyrektor Wydziału Finansów i Budżetu pismem z dnia 28 grudnia 2023 r. zwróciła się o informację, czy OOW potwierdzili (złożyli oświadczenia), że w wyniku opóźnień w realizacji zadania występuje nadmiar środków, gdyż, jak wskazała, blokady środków powinno się dokonywać jedynie na wniosek j.s.t. Wskazała także, iż w przypadku OOW, którzy podpisali umowy i nie złożyli aneksów zmniejszających, nie ma możliwości dokonania blokady środków. W piśmie z tego samego dnia Dyrektor Wydziału Rozwoju i Współpracy Terytorialnej powołała się na stosowne wytyczne Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej, według których dysponent części po dniu 24 listopada danego roku nie występuje o korektę / anulowanie decyzji ministra właściwego ds. budżetu, lecz dokonuje blokady środków uruchomionych z rezerwy celowej. Wskazała również, że OOW nie są zobowiązani do składania wniosków o dokonanie blokad, a od 19 grudnia 2023 r. nie ma możliwości zlecenia dyspozycji wypłaty dla OOW, co wynika wprost z harmonogramu ogłoszonego przez Bank Gospodarstwa Krajowego. W pismach z dnia 29 grudnia 2023 r. Dyrektor Wydziału Finansów i Budżetu podtrzymała swoje stanowisko, informując jednakże, że kwota 332,13 zł, (jako nierozdysponowana) zostanie zgłoszona do blokady. W piśmie z 29 grudnia 2023 r. Dyrektor Wydziału Rozwoju i Współpracy Terytorialnej

¹⁵⁴ Celowo dobrano pięć operacji o największej wartości z konta 227 *Rozliczenie wydatków z budżetu środków europejskich*. Wydatki dotyczyły wynagrodzeń pracowników Urzędu.

¹⁵⁵ Decyzja o dofinansowanie projektu niekonkurencyjnego nr FERS.02.01-IP.06-0001/23-00 z 20 czerwca 2023 r.

¹⁵⁶ Z rezerwy celowej poz. 8 – 2 499,5 tys. zł i z ustawy budżetowej – 10,9 tys. zł.

również podtrzymała swoje stanowisko. W rezultacie kwota 14 361,6 tys. zł nie została objęta decyzją o blokowaniu planowanych wydatków.

(akta kontroli tom VI str. 138-360)

Obecny Dyrektor Wydziału Finansów i Budżetu wyjaśnił: „...zgodnie z art. 19 ustawy z dnia 1 grudnia 2022 roku o szczególnych rozwiązaniach służących realizacji ustawy budżetowej na rok 2023 (...) do dnia 21 grudnia 2023 r. mogło nastąpić utworzenie rezerwy z przeznaczeniem na sfinansowanie wydatków na obsługę długu Skarbu Państwa. Podjęcie powyższej blokady nie przyczyniłoby się zatem do ewentualnego wzrostu kwoty rezerwy z przeznaczeniem na sfinansowanie wydatków na powyższy cel, z uwagi na późny termin złożenia wniosku o blokadę, tj. 22 grudnia 2023 roku. Ponadto nie było możliwości dokonania blokady m.in. w przypadku jednostek, które podpisały umowy o realizację zadania i nie złożyły aneksów zmniejszających. Dodatkowo zgodnie z pismem Ministerstwa Finansów BP2.413.7.2020 z 28 września 2020 r. blokady środków dokonuje się jedynie na wniosek jednostki samorządu terytorialnego, która w oparciu o dokonaną analizę potwierdzi, iż np. w wyniku opóźnień w realizacji zadania występuje nadmiar środków. Analogicznie w przypadku organów prowadzących blokada winna zostać dokonana na wniosek danej jednostki. W przypadku blokady planu dotacji celowej organów prowadzących i jednostek samorządu terytorialnego Wydział Finansów i Budżetu nie otrzymał informacji czy ww. podmioty złożyły stosowne oświadczenia...”

(akta kontroli tom VI str. 336-339)

NIK zauważa, że z niezablokowanej kwoty 14 361,6 tys. zł, tylko 491,2 tys. zł (3,4%) dotyczyło j.s.t., natomiast pozostała kwota 13 870,5 tys. zł dotyczyła podmiotów prywatnych. Jej większa część, tj. 8 997,5 tys. zł (64,9%) dotyczyła przypadków, w których w ogóle z podmiotami prywatnymi nie zawarto umów. Zdaniem NIK, należało odpowiednio wcześniej podjąć działania w celu ustalenia, w których przypadkach zaistniały przesłanki blokowania planowanych wydatków, występując w razie potrzeby do poszczególnych podmiotów o złożenie stosownego oświadczenia.

OCENA CZĄSTKOWA

Objęte badanie wydatki w części 85/24 – województwo śląskie w łącznej kwocie 311 367,3 tys. zł (z tego 301 075,7 tys. zł wydatków Wojewody i 10 291,6 tys. zł wydatków Urzędu, w tym 171,3 tys. zł wydatków BSE) zostały poniesione z zachowaniem zasad gospodarowania środkami publicznymi określonych w ustawie o finansach publicznych. Odnośnie do pozostałych zbadanych wydatków stwierdzono, że: nie monitorowano rzetelnie wykorzystania środków dotacji przez beneficjenta i w konsekwencji nie zidentyfikowano potencjalnych nieprawidłowości (dotyczy wydatków Wojewody w kwocie 70 712,8 tys. zł), a także poniesiono wydatek niecelowy i wydatki w zawyżonych kwotach (dotyczy wydatków dysponenta III stopnia w kwotach odpowiednio 1 463,7 tys. zł i 3,5 tys. zł). Środki pochodzące z objętych badaniem rezerw celowych i rezerwy ogólnej wykorzystano zgodnie z przeznaczeniem (w niepełnej wysokości). W wyniku badania rezerw celowych ustalono jednak dwa przypadki niewydania stosownych decyzji w sytuacji stwierdzenia przesłanek blokowania planowanych wydatków, tj. nadmiaru środków i/lub opóźnień w realizacji zadań (dotyczy wydatków w kwotach 1,9 tys. zł i 14 361,6 tys. zł). Wystąpił także jeden przypadek zwłoki w wydaniu decyzji o blokowaniu planowanych wydatków (1 409,1 tys. zł), spośród sześciu badanych decyzji w tej sprawie. W dwóch z trzech powyższych przypadków nie podjęto także

działań w celu skorygowania decyzji Ministra Finansów przyznających środki z rezerwy celowej (1,9 tys. zł i 1 409,1 tys. zł). Ponadto siedem z 11 zadań, na realizację których pozyskano środki z rezerwy ogólnej, nie były związane z sytuacją nagłą (nieprzewidywalną) i wymagającą podjęcia natychmiastowych działań, stanowiącą, zdaniem NIK, przesłankę do skorzystania z tego szczególnego instrumentu finansowego, jakim jest rezerwa ogólna. W wyniku badania trzech wybranych zamówień publicznych stwierdzono, że były realizowane zgodnie z postanowieniami umów zawartych z wykonawcami (pod względem przedmiotu zamówienia i terminu realizacji oraz wysokości zapłaconego wynagrodzenia). Dwóch zamówień udzielono po przeprowadzeniu rozeznania rynku, stosownie do wymogów określonych w wewnętrznych regulacjach Urzędu. W przypadku zamówienia na usługi pocztowe w postępowaniu przeprowadzonym w trybie przetargu nieograniczonego wyznaczono zbyt krótki termin składania ofert, uniemożliwiający dotrzymanie terminów, określonych w art. 135 ust. 2 ustawy Pzp, na złożenie wniosku o wyjaśnienie treści SWZ, czym naruszono art. 131 ust. 1 ustawy Pzp. Postępowanie to unieważniono z powodu niezłożenia żadnej oferty, a następnie przeprowadzono postępowanie w trybie z wolnej ręki, wskazując jako podstawę art. 214 ust. 1 pkt 6 ustawy Pzp. W wyniku tego postępowania zawarto umowę z wykonawcą, w której uległy zmianie w istotny sposób warunki zamówienia określone w uprzednio unieważnionym postępowaniu, co wyłączało, w świetle ww. przepisu, możliwość udzielenia zamówienia z wolnej ręki. Nadzór Wojewody sprawowany w obszarze wydatków nie zapewnił rzetelnego monitorowania wykorzystania dotacji celowej udzielonej Marszałkowi na sfinansowanie stażu podyplomowego lekarzy i lekarzy dentyków oraz rzetelnej weryfikacji wydatków Urzędu z tytułu refundacji dodatku do wynagrodzenia dla kierowników specjalizacji.

OBSZAR

3. Sprawozdawczość

Opis stanu faktycznego

W wyniku badania rocznych łącznych sprawozdań dysponenta części 85/24 – województwo śląskie oraz sprawozdań jednostkowych dysponenta III stopnia (Urzędu) za 2023 r.:

- o stanie środków na rachunkach bankowych państwowych jednostek budżetowych (Rb-23);
- z wykonania planu dochodów budżetowych (Rb-27);
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa (Rb-28);
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa w zakresie programów realizowanych ze środków pochodzących z budżetu UE oraz niepodlegających zwrotowi środków z pomocy udzielanej przez państwa członkowskie EFTA, z wyłączeniem wydatków na realizację Wspólnej Polityki Rolnej (Rb-28 Programy);
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa w zakresie programów realizowanych ze środków pochodzących z budżetu UE na realizację Wspólnej Polityki Rolnej (Rb-28 Programy WPR)¹⁵⁷;

¹⁵⁷ Dysponent III stopnia nie sporządził sprawozdania, z uwagi na to, że nie planował i nie realizował wydatków, które należało wykazać w tym sprawozdaniu.

- z wykonania planu wydatków budżetu środków europejskich, z wyłączeniem wydatków na realizację Wspólnej Polityki Rolnej (Rb-28 UE);
- z wykonania wydatków budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich w układzie zadaniowym (Rb-BZ1);

a także sprawozdania w zakresie operacji finansowych za IV kwartał 2023 r. o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji (Rb-Z); ustalono, że zostały one sporządzone prawidłowo pod względem formalno-rachunkowym oraz terminowo¹⁵⁸ przekazane do odbiorców.

Sprawozdania łączne zostały sporządzone przez dysponenta części na podstawie sprawozdań jednostkowych (własnych i podległych jednostek). Sprawozdania jednostkowe Urzędu (dysponenta III stopnia) sporządzono prawidłowo pod względem merytorycznym. Wykazane w nich kwoty były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej. Stosowany system kontroli zarządczej zapewniał w sposób racjonalny prawidłowość sporządzania sprawozdań.

Zrealizowano wniosek sformułowany w wystąpieniu pokontrolnym LKA.410.001.01.2023 z dnia 17 kwietnia 2023 r., skierowanym do Wojewody w wyniku kontroli P/23/001 *Wykonanie budżetu państwa w 2022 r. w części 85/24 – województwo śląskie*, o uwzględnienie w korekcie łącznego sprawozdania Rb-N za IV kwartał 2022 r. spisania w księgach rachunkowych Wojewody nieściągalnej należności w kwocie 3 947,0 tys. zł. Prawidłowo ujęto zakupy niskocennych środków trwałych (nieprzekazanych do użytkowania) w księgach rachunkowych Urzędu i w bilansie, a zatem wykorzystano również uwagę zawartą w ww. wystąpieniu.

(akta kontroli tom IV str. 148-466)

Stwierzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli opiniuje pozytywnie sporządzone przez kontrolowaną jednostkę sprawozdania budżetowe i w zakresie operacji finansowych. Sporządzono je prawidłowo i terminowo przekazano do odbiorców.

V. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi:

Uwagi

1. NIK zwraca uwagę, że po powzięciu informacji o zaistnieniu przesłanek określonych w art. 177 ust. 1 ustawy o finansach publicznych, należy niezwłocznie wydać decyzję o blokowaniu planowanych wydatków.

¹⁵⁸ W terminach określonych:

- w załączniku nr 39 do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 11 stycznia 2022 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz.U. z 2024 r. poz. 454);

- w załączniku nr 3 do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 28 grudnia 2011 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej w układzie zadaniowym (Dz.U. z 2021 r. poz. 1731);

- w załączniku nr 5 do rozporządzenia Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych (Dz.U. z 2023 r. poz. 652).

2. W sytuacji stwierdzenia nadmiaru posiadanych środków pochodzących z rezerw celowych, konieczne jest podjęcie działań w celu skorygowania decyzji przyznających te środki przez Ministra Finansów.

3. NIK zauważa potrzebę zapewnienia rzetelnego monitorowania wykorzystania dotacji celowej udzielonej Marszałkowi na sfinansowanie stażu podyplomowego lekarzy i lekarzy dentyków.

4. W postępowaniu o udzielenie zamówienia klasycznego o wartości równej lub przekraczającej progi unijne zamawiający winien wyznaczyć termin składania ofert, z uwzględnieniem złożoności i specyfiki przedmiotu zamówienia oraz czasu niezbędnego do ich przygotowania i złożenia, w szczególności termin ten powinien uwzględniać terminy na złożenie wniosku o wyjaśnienie treści specyfikacji warunków zamówienia.

5. NIK zwraca uwagę, że udzielając zamówienia klasycznego o wartości równej lub przekraczającej progi unijne w trybie z wolnej ręki na podstawie art. 214 ust. 1 pkt 6 ustawy Pzp, zamawiający nie może zmienić w istotny sposób warunków zamówienia sformułowanych w postępowaniu o udzielenie tego zamówienia prowadzonym uprzednio w trybie przetargu nieograniczonego albo przetargu ograniczonego.

NIK wnosi o:

Wnioski

1. Podjęcie działań w celu przekazania do użytkowania laptopów pozostających na stanie magazynowym, w tym laptopów zakupionych w grudniu 2023 r.

2. Podjęcie działań w celu wyegzekwowania od czterech podmiotów prowadzących szkolenie specjalizacyjne zwrotu kwoty wypłaconej przez Urząd¹⁵⁹ ponad kwotę należną danemu podmiotowi z tytułu refundacji dodatku do wynagrodzenia dla kierowników specjalizacji.

VI. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie¹⁶⁰ umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

¹⁵⁹ Na podstawie not księgowych: nr 125/2023 z 8 listopada 2023 r., nr 224 z 19 września 2023 r., nr 235 z 15 czerwca 2023 r. i nr 21/2023 z 30 kwietnia 2023 r.

¹⁶⁰ Najwyższa Izba Kontroli zwraca się z prośbą o zgłaszanie, w miarę możliwości, zastrzeżeń opatrzonych kwalifikowanym podpisem elektronicznym, na adres elektronicznej skrzynki podawczej (ePUAP) NIK lub na adres mailowy NIK wskazany w stopce na pierwszej stronie niniejszego wystąpienia. W przypadku zaś nadania pisma z zastrzeżeniami (pisma opatrzonego własnoręcznym podpisem) w placówce pocztowej operatora wyznaczonego, NIK zwraca się z prośbą o dodatkowe przekazanie skanu tych zastrzeżeń na ww. adres mailowy.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Katowice, dnia 15 kwietnia 2024 r.

Kontrolerzy
Monika Bukowiec
Specjalista kontroli państwowej

/-/

Karolina Cichy
Gł. specjalista kontroli państwowej

/-/

Zmian w wystąpieniu pokontrolnym
dokonał:

Mariusz Marquardt
p.o. Dyrektor
Delegatury NIK
w Katowicach

